

ВІЙСЬКО

№3 (69) 2006

УКРАЇНИ

20

Брюссельські
«канікули»

30

Еволюція
виборчого
права

42

Підтюпцем
до Європи
не добіжиш...

ВІЙСЬКО УКРАЇНИ

ЦЕНТРАЛЬНИЙ ДРУКОВАНИЙ ОРГАН
МІНІСТЕРСТВА ОБОРОНИ УКРАЇНИ

Головний редактор:

Володимир ГОРИШНЯК
redactorVU@yahoo.com

Редакційна колегія:

Сергій БАСАРАБ
Петро БУНЯК
Володимир ГАЛАНЦЕВ
Леонід ГОЛОПАТЮК
Сергій КОЖЕНЕВСЬКИЙ
Григорій КРИВОШЕЯ
Юрій КУЗНЕЦОВ
Анатолій ЛОПАТА
Володимир ПАСЬКО
Петро ПУКЕР
Віталій РАДЕЦЬКИЙ
Володимир РУДИК
Іван СТУПАК
Ілля ТИЩЕНКО

Дизайн та верстка:

Андрій ПОГОРЕЛОВ

Літературні редактори:

Валентина БОЖОК
Людмила ЗАГОРОНЮК

Реклама:

Вадим ЗЕЛІНСЬКИЙ
В'ячеслав ПЕТРОВСЬКИЙ

Фото:

Сергій ПОПСУЄВИЧ

Засновник Міністерство оборони України
Рік заснування часопису — 1994,
Перший редактор — Вячеслав БОЛОТНЮК

Адреса редакції: вул. Мельникова, 81, 04050,
Київ, Україна, а/с 72. Тел. (044) 483-08-39,
489-38-59, 454-42-02.

E-mail: viysko2003@ukr.net;
http://www.mil.gov.ua/viysko_ua
© «Військо України», 2006

Свідоцтво про державну реєстрацію
КВ № 827 від 12.07.1994 р.
Підписано до друку: 02.03.2006 р.

Передплатний індекс: 74101

Передплату можна оформити в кожному
відділенні зв'язку. Ціна договірна.

Інформаційна підтримка:
Управління прес-служби МО України.

Технічна підтримка: «ЕПОС»
Друк: «Поліграф-Експрес»
Адреса: Київ, 04017, вул. Верхній вал, 2а

При використанні матеріалів посилання на
журнал «Військо України» обов'язкове.
Рукописи, фотознімки, малюнки редакція не
рецензує і не повертає. Журнал надає авторам
можливість висловлювати думки, які не
віддзеркалюють погляди редакції. За рекламну
інформацію відповідає рекламодавець.

ШЕРШЕ ЛЯ ФАМ4

Гендерний аспект,
або Чи погана та жінка,
яка не мріє стати... генералом?

Віктор АЛЕЩЕНКО

ТВОЇ СИНИ, УКРАЇНО!10

Легендарний «Пасічник»

Юрій ЛАВРОВ

ПОГЛЯД ІЗ-ЗА КОРДОНУ14

На шляху до НАТО

Павел ЛАНГ, Ян ЗЕМАН

ЕЛІТА17

Український десант
над Північною Кароліною

Максим ПРАУТА

ГЕОПОЛІТИКА20

Брюссельські «канікули»

Юрій КУЗНЕЦОВ

ЕКСКЛЮЗИВ26

Анатолій Лопата: «В сучасній історії
України був багатолітній період
безвідповідального ставлення до її
збройних сил»

ТЕМА НОМЕРА30

Електорат у погонах:
еволюція виборчого права

НОТА ВЕНЕ42

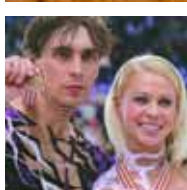
Підтюпцем до Європи не добіжиш...

Олександр ВЕЛИЧКО

АРСЕНАЛ45

Самохідна гаубиця AS90B
(Велика Британія)

П'ЄДЕСТАЛ48

Льодова феєрія
з «бронзовим» відливом

Андрій ПОГОРЕЛОВ

Міністр оборони України Анатолій ГРИЦЕНКО:
«Суспільство повинно знати правду про стан і напрями розвитку Збройних Сил України»

23 лютого в Орденській залі Генерального штабу Збройних Сил України відбулася презентація Білої книги України «Оборонна політика України у 2005 році».

Представляючи це видання широкій громадськості і засобам масової інформації, Міністр оборони України Анатолій Гриценко нагадав, що рішення про щорічне видання Білої книги було прийнято ще у 1996 році відповідним розпорядженням Президента України. Проте на той час проект так і не був реалізований з причин таємності інформації, яка у ньому містилася. Вперше Біла книга була видана у 2004 році за підсумками 2003 року під назвою «Стратегічний оборонний бюлетень».

Як повідомив глава оборонного відомства, «Біла книга» буде видаватися двома мовами — українською та англійською. Вона має безпрецедентний рівень відкритості. Зокрема, у ній містяться відомості щодо структури, чисельності, озброєння з'єднань та частин ЗС України, подане співвідношення між різними категоріями військовослужбовців, які проходять у них службу. Окремим розділом видані відомості про забезпечення Збройних Сил України: бюджет, економічну та миротворчу діяльність, кадрову політику тощо.

Говорячи про орієнтовний наклад, яким видаватиметься Біла книга, глава військового відомства зазначив, що він становитиме близько 30 тис. примірників. Втім, якщо попит на видання зростатиме, у Міністерства оборони є можливості видати додатковий тираж.

— Ми хочемо, щоб примірник цього видання був у кожній військовій частині, у кожного керівника, який проводить заняття з різними категоріями військовослужбовців, у кожному вищому військовому навчальному закладі, в цивільних університетах, будинках офіцерів. Біла книга має бути у громадських організаціях, політичних партіях, її повинен мати кожний народний депутат та урядовець, — наголосив Анатолій Гриценко. — Я переконаний, що суспільство повинно знати правду про стан і напрями розвитку збройних сил. Так само повинні знати це й зарубіжні партнери, щоб мати тверде переконання в тому, що наша воєнна політика має оборонний характер, а Україна є передбачуваним, прогнозованим і надійним партнером у воєнно-політичній сфері.

ПРЯМА МОВА

«Нехай мені пояснять зрозуміло: чому командир армійського корпусу, відповідальний за життя понад 10 тисяч осіб, за тисячі одиниць військової техніки, який має зону відповідальності на території десятка областей, одержує менше, ніж начальник відділу в правоохоронних органах, у якого в підпорядкуванні 10 осіб і 10 стільців? Гадаю, ніхто не пояснить — ні мені, ні командирі корпусу»

З інтерв'ю Міністра оборони України Анатолія ГРИЦЕНКА газеті «Дзеркало тижня»

ПЕРСПЕКТИВИ

Міністр оборони України Анатолій Гриценко окреслив перспективи відтворення ракетних військ у Збройних Силах України. Зокрема, він наголосив, що про створення ракетних військ як окремого виду збройних сил не йдеться.

— У нинішньому складі Збройних Сил України де-факто є ракетні війська — ракетна бригада і ракетні полки, озброєні системами залпового вогню. У складі кожної артиле-

рійської бригади є ракетний дивізіон, є ракетний компонент й у ВМС України. Тож йдеться про те, щоб у форматі трьох існуючих видів збройних сил зберегти ракетний компонент, — наголосив Анатолій Гриценко.

За його словами, частина ракет, які нині перебувають на озброєнні, мають обмеження за технічною готовністю або впритул наблизилися до межі технічної готовності. Тому нещодавно, на Південмаші обговорювалася можливість створення для Збройних Сил України багатофункціонального ракетного комплексу, а також відновлення та удосконалення систем залпового вогню. Керівник військового відомства також наголосив на тому, що жодним чином не йдеться про недотримання Україною своїх зобов'язань або порушення міжнародного чи вітчизняного законодавства.

БОЙОВА ПІДГОТОВКА

Військовослужбовці механізованих і танкових з'єднань Південного ОК продовжують удосконалювати свій вишкіл на полігонах, де тривають тактичні навчання з бойовою стрільбою.

Велика увага приділяється бойовій готовності підрозділів та частин, що входять до складу Об'єднаних сил швидкого реагування. Вогнева підготовка підрозділами ОСШР в грудні-січні виконана на 111%. Зокрема, воїни-десантники 25-ї окремої Дніпропетровської повітрянодесантної бригади та 79-го окремого аеромобільного полку починаючи з нового навчального року виконали понад 2700 стрибків з парашутом.

На Яворівському, Рівненському, Закарпатському, Чернівецькому та Володимир-Волинському полігонах Західного ОК підрозділи всіх родів

військ продовжують виконувати бойові стрільби в польових умовах.

Основна мета польових виходів — бойове злагодження відділень та взводів. Механіки-водії бронетранспортерів, бойових машин піхоти і танків в зимових умовах удосконалюють навички водіння бойової техніки.

На Яворівському полігоні в навчальному центрі «Вербляни» особовий склад управління окремої механізованої бригади і двох батальйонів під керівництвом підполковника С. Карнаушенка, майорів А. Потаніна та В. Яцківа виконували першу вправу контрольних стрільб із БМП-2 та вправи навчальних і контрольних стрільб з АК-74 й протитанкового кулемета.

Особовий склад окремої механізованої бригади, яка дислокується у Закарпатті, також виконував вправи навчальних стрільб із БМП-1, з автомата Калашникова та пістолета Макарова, навчальні вправи з водіння БМП.

МИРОТВОРЧІСТЬ

Табір українських миротворців 56-го окремого вертолітного загону ЗС України Місії ООН у Ліберії відвідав радник Генерального секретаря ООН з військових питань генерал-лейтенант Рандхір Кумар Мехта.

Після огляду вертолітних стоянок та території військового містечка Рандхір Кумар Мехта зустрівся з командуванням українського вертолітного загону. Під час зустрічі обговорювалися питання кваліфікації льотного складу та стану озброєння вертолітного загону.

Відбулися стрільби і в окремій механізованій бригаді, яка дислокується на Волині та окремому механізованому полку, розташованому в Чернівцях. Тут брали участь у навчаннях військовослужбовці 2-го механізованого батальйону, інженерно-саперної роти та зенітно-ракетного артдивізіону під керівництвом підполковників В. Черевка, В. Климовича та капітана П. Турченяка. З особовим складом цих підрозділів також були проведені нічні стрільби з автомата Калашникова.

Корабель управління «Славутич» ВМС України в Чорному морі провів спільне навчання з есмінцем ВМС США «Портер», який перебував з візитом у Севастополі. Під час тренувань кораблі відпрацьовували практичні дії з маневрування, висадки доглядових партій, прийому-передачі вантажів на ходу, взаємного сигналово-робництва.

Надалі корабель управління «Славутич» в односторонньому порядку здійснив перехід в інший район, де провів низку корабельно-бойових

навчань, зокрема, бій окремого корабля, розстріл плавучої міни, ведення протиповітряної і протикорабельної оборони.

Під керівництвом начальника Генерального штабу — Головнокомандувача Збройних Сил України генерал-полковника Сергія Кириченка відбулася нарада, присвячена підсумкам призову громадян України на строкову військову службу і прийому на військову службу за контрактом у 2005 році та визначення завдань на 2006 рік.

— Головними завданнями у цьому році є забезпечення призову і відправки у війська тільки тих призовників, які мають вищі ступені придатності до військової служби, високі морально-ділові якості, повну загальну середню та вищу освіту, — зазначив генерал-полковник Сергій Кириченко.

За його словами, основні зусилля всіх ланок військового управління необхідно спрямувати на збільшення у складі підпорядкованих військ питомої ваги військовослужбовців контрактної служби та підвищення їх якісних показників. Начальник Генерального штабу — Головнокомандувач Збройних Сил України наголосив на тому, що до кінця 2006 року рівень укомплектованості військовослужбовцями служби за контрактом з'єднань та частин, які входять до складу Об'єднаних сил швидкого реагування, повинен становити не менше 45 відсотків.

Генерал-полковник Сергій Кириченко зазначив, що комплектування військових частин, які залишаться у складі збройних сил зразка 2011 року, слід здійснювати виключно військовослужбовцями за контрактом, а решту військових частин, до їх розформування, комплектувати військовослужбовцями строкової служби.

ВІЗИТ

Делегація українського флоту на чолі з начальником штабу — першим заступником командувача Військово-Морських Сил ЗС України контр-адміралом Ігорем Кабаненком відвідала штаб-квартиру НАТО у Брюсселі. Мета візиту — участь у засіданні Військового комітету Україна-НАТО на рівні військових представників.

На засіданні обговорювалися питання покращення координації спільних зусиль на національному, субрегіональному, регіональному та міжнародному рівнях з метою підтримки дій світового співтовариства, спрямованих на боротьбу з тероризмом,

розвиток оборонних інституцій країн — членів Північноатлантичного альянсу, досягнення взаємосумісності військових підрозділів різних країн з метою участі в операціях з підтримання миру під проводом НАТО.

Також флотська делегація провела консультації щодо гармонізації заходів двосторонньої та багатосторонньої (в рамках програми «Партнерство заради миру») співпраці у контексті участі України в антитерористичній операції НАТО в Середземному морі «Активні зусилля» й управління оборонної політики та планування щодо Цільового плану Україна-НАТО на 2006 рік.

АКЦЕНТИ

Перший заступник Міністра оборони України Леонід Поляков дав роз'яснення щодо позиції України стосовно оренди української території та об'єктів Чорноморським флотом Російської Федерації.

Зокрема, він зазначив, що це питання вирішується в рамках міждержавної комісії Ющенко — Путін, до складу якої входить підкомісія з питань функціонування Чорноморського флоту. Очолює її перший заступник Міністра закордонних справ України Володимир Огризко. Нещодавно відбулося засідання представників обох держав, під час якого сторони визначили основні проблемні питання, які їх цікавлять, зокрема, початок інвентаризації об'єктів, що знаходяться у використанні ЧФ. Урядом визначений механізм цього процесу, а також його термін та відповідальні особи.

За словами першого заступника міністра оборони, процес проходить у двох напрямках: інвентаризація того, що було передано, та того, що мало бути передано, але й досі не передано. Відповідно, після отримання конкретних результатів інвентаризації українська сторона зможе більш чітко визначитися щодо суми, яку має сплачувати за оренду Чорноморський флот Російської Федерації.

ГЕНДЕРНИЙ АСПЕКТ

або Чи погана та жінка, яка не мріє стати... генералом?

Законодавством України не передбачені будь-які обмеження чи переваги за ознаками статі під час прийому громадян на військову службу за контрактом

Суттєвою складовою розвитку світового співтовариства на сучасному етапі є посилення процесу фемінізації. Це знаходить своє відображення у різних сферах життєдіяльності суспільства. Військова сфера — не виняток.

ТРОХИ ІСТОРІЇ...

Присутність «слабкої статі» в армії має давнє коріння. Вже у IV столітті до нашої ери в Афінах і Спарті жінки входили до складу військових формувань. «А хіба не буває так, що жінка має здібності до військової справи?» — запитував у противників фемінізації армії давньогрецький філософ Платон. Він не тільки припускав, а й вважав доцільною спільну військову діяльність чоловіків і жінок, щоб «разом стояли на захисті держави, коли вони на це здатні».

У європейських арміях жінки вперше отримали статус штатних військовослужбовців (сестер милосердя) у XV–XVI століттях. Піонером у цій справі була Англія. Саме тут у 1653 році з'явилися військові госпіталі, в яких працювали дружини солдатів. А в роки Першої світової Великобританія розпочала формування Королівських жіночих військово-повітряних сил, Королівського допоміжного корпусу ВМФ та Жіночого легіону автотранспорту загальною чисельні-

стю 100 тис. чоловік. Проте у військовий стрій нарівні з чоловіками жінки вперше стали у 1895 році в Канаді, — їх почали приймати на військову службу в бойові частини як рівноправних воїнів.

...І СУЧАСНОСТІ

Традиції фемінізації війська у Канаді дотримуються і нині: із 33 офіцерських спеціальностей жінки представлені в 29-ти. А в таких державах, як Франція, Швеція, Норвегія, Аргентина, Уругвай та Латвія, жінки навіть очолюють військові відомства.

У Латвії — досить невеликий державі — у війську 17% представниць прекрасної статі конкурують з чоловіками. В армії Великобританії показник жіночої присутності складає 7,4%. Жінки тут можуть проходити військову службу на всіх штатних посадах, крім бойових частин, що застосовуються в операціях проти сухопутних сил противника, та на підводних човнах. Третю позицію в Європі займає Бельгія (7,1%). Тут єдиним об-

меженням для жінок є служба на субмаринах. Далі — Франція (6,3%), де жінки мають право обіймати будь-які посади, крім тих, що передбачають участь у реальних бойових діях. На п'ятому місці знаходиться Данія (4,8%). Ця невелика європейська держава з населенням 5,3 млн чоловік надала своїм жінкам можливість обіймати майже всі штатні посади у війську. Винятком є служба у диверсійно-розвідувальних групах і відділеннях бойових плавців. Частка жінок у збройних силах Греції складає 4,0%, вони також можуть служити у будь-яких частинах, крім бойових.

Дванадцять держав — членів Північноатлантичного Альянсу дозволили своїм жінкам служити в допоміжних військах. Лише Люксембург дотримується іншої позиції, заперечуючи можливість військової служби для своїх громадян. Але коли зважити на те, що в його армії налічується всього 730 військовослужбовців, цим фактом можна знехтувати.

Як свідчать тенденції останніх років, усе помітнішою фігурою у війську стає російська жінка. Нині у збройних силах Росії і на флоті проходять службу близько 120 тис. жінок, добра половина з яких обіймає командно-штабні посади, є офіцерами виховних структур служать у військоматах, фінансових

органах, представляють інженерно-технічний та медичний склад.

А ЯК У НАС?..

У своєму ставленні до жінок у погонах Збройні Сили України повторюють шлях, яким пройшли армії більшості країн світу.

Офіцерські посади, що їх можуть обіймати жінки, визначені наказом Міністра оборони України від 25.02.2004 р. № 46 «Перелік посад офіцерського складу, на які можуть призначатися жінки». Питання рівності між жінками і чоловіками також регламентується. Згідно із Законом України «Про забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків», на одного із заступників міністра оборони покладаються обов'язки уповноваженої особи з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків.

Попри скорочення війська, кількість жінок у погонах на сьогодні складає 8% від загальної чисельності збройних сил. Станом на 1 січня 2006 року в Збройних Силах України проходять службу 19 257 військовослужбовців-жінок, у тому числі: офіцерів — 1218 (з них полковників — 3, підполковників — 41, майорів — 211, капітанів — 398, старших лейтенантів — 470, лейтенантів — 69, молодших лейтенантів — 26); прапорщиків — 2735;

військовослужбовців військової служби за контрактом — 15 135; курсантів — 169.

Кількість жінок серед працівників збройних сил складає 52 307 осіб, на посадах державних службовців — 4219, у тому числі 174 — у Генеральному штабі ЗС України. За наявності 940 штатних керівних посад державних службовців — 784 (83,4%) обіймають жінки, а в Центральному апараті Міністерства оборони посади державних службовців обіймають 424 жінки, з них керівні — 11.

«ВІЗЬМІТЬ МЕНЕ ДО ВІЙСЬКА!»

Що спонукає українських красунь забути на певний час про моду і, зауважте, зробити це добровільно?

Як свідчать результати соціологічних опитувань, на першому місці — можливість отримувати пристойну заробітну плату, а вже потім прагнення працювати в стабільному соціальному середовищі, проблеми працевлаштування у цивільних структурах, можливість вирішити сімейні проблеми (влаштувати особисте життя) та отримати житло. Є й такі, які прагнуть служити винятково в миротворчих підрозділах. Загалом у миротворчих місіях брали участь 27 військовослужбовців-жінок, 25 з них отримали статус учасника бойових дій.

Цікаво, що дослідження, проведені у Сполучених Штатах Америки та інших соціально благополучних країнах, виявили аналогічні тенденції. Отже, українки — не єдині у своїх мотиваціях.

ЖІНКА В АРМІЇ: ХТО ЗА?

Які ж переваги жінок в армії? За оцінками їхніх командирів і начальників, це висока працездатність і професіоналізм, відповідальність за доручену роботу, дисциплінованість.

До того ж, що також важливо, жінки пом'якшують морально-психологічний клімат у військових колективах: в їхній присутності більшість чоловіків-командирів та начальників стають стриманішими в словах і діях, а отже, підвищується культура взаємовідносин між військовослужбовцями.

А як самі жінки ставляться до обраної професії? Одне із соціологічних опитувань свідчить: знову обрали б військову службу — 81,3% жінок, скоріше ні, ніж так — 6,4%, обрали б інший шлях — 8,1%, не визначилися з відповіддю — 4,2%.

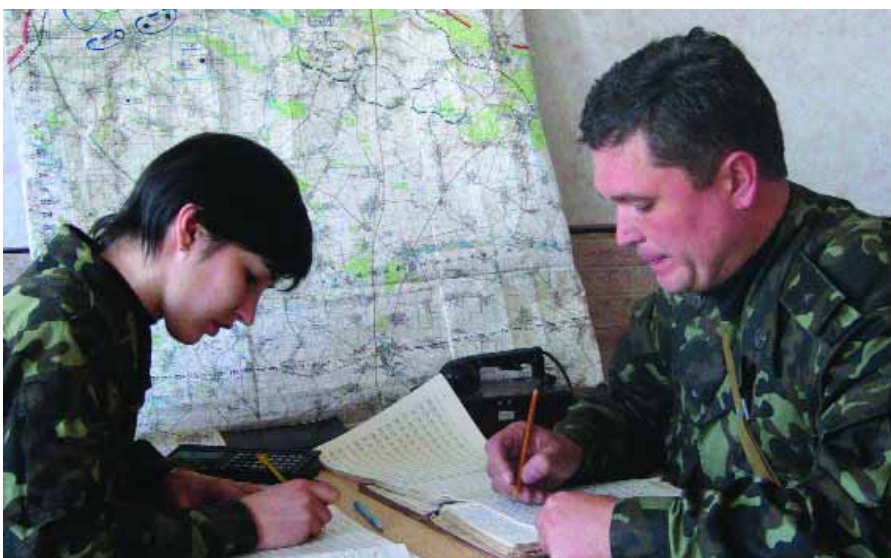
Вирішальним фактором у виборі жінки, як свідчить все та ж статистика, є те, що більшість жінок-військовослужбовців є дружинами, дочками чи близькими родичами тих, хто присвятив своє життя армії, тобто тривалий час проживали у військових гарнізонах. Це зумовлює досить легку їх адаптацію до умов військової служби.

ОБМЕЖЕНЬ НЕ ПЕРЕДБАЧЕНО, АЛЕ...

Україна своїм законодавством (Закони України «Про оборону України», «Про Збройні Сили України», «Про загальний військовий обов'язок і військову службу», «Про соціальний та правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» та інші), як і належить цивілізованій демократичній державі, не передбачає обмежень чи переваг за ознаками статі під час прийому чи проходження військової служби.

Разом з тим, у Збройних Силах України, як і в більшості країн світу, існують цілком обґрунтовані обмеження у виборі спеціальностей для військовослужбовців-жінок, зумовлені самим життям. Відповідним наказом Міністра оборони України передбачено, що жінки не можуть бути командирами танків,

Давньогрецький філософ Платон вважав доцільною спільну військову діяльність чоловіків і жінок, щоб «разом стояли на захисті держави».

Попри скорочення війська, кількість жінок у погонах складає 8 відсотків від загальної чисельності Збройних Сил України.

бойових машин і гармат, мінерами, понтонерами та обіймати інші посади, пов'язані з важкими умовами праці й надмірними навантаженнями.

НЕ БЕЗ ПРОБЛЕМ

Проходження жінками військової служби супроводжується певними проблемами. Насамперед, це незадовільне речове забезпечення (взуттям, головними уборами, повсякденною військовою формою одягу жіночого покрою, зимовим та польовим одягом). Через це близько третини військовослужбовців-жінок виконують свої службові обов'язки в цивільній чи в змішаній формі одягу.

Дається взнаки і відсутність душових приміщень, жіночих лазень, гарячої води в курсантських казармах, жіночих відділень у шпиталях, а також побутові незручності під час виконання обов'язків в польових умовах, несення служби у нарядах та чергових змінах.

У МАЙБУТНЄ — З НАДІЄЮ

Нині зусилля керівництва військового відомства спрямовані на створення належних побутових умов служби для жінок; вирішується проблема призначення заміжніх офіцерів-жінок, які закінчили вищі військові навчальні заклади, за місцем служби їхніх чоловіків; здійснюються заходи щодо охорони праці і здоров'я жінок. Йдеться про набір медичних послуг, які дозволять жінкам поєднувати професійну діяльність з материнством.

Ще одним аспектом гендерної політики в армії є активний пошук шляхів співпраці з жіночими громадськими організаціями з урахуванням специфіки діяльності збройних сил. Відповідно до Указу Президента України «Про забезпечення умов для більш широкої участі громадськості у формуванні і реалізації державної політики» створено Громадську колегію при Міністерстві оборони України, до

керівних органів якої обрано і представників жіночих громадських організацій. Це сприятиме військово-патріотичному вихованню особового складу, дасть можливість практично реалізувати програми дотримання гендерної рівності.

Українським оборонним відомством спільно з Міністерством у справах сім'ї, молоді та спорту, Міністерством закордонних справ і Центром інформації та документації НАТО в Україні здійснюються підготовчі заходи до проведення міжнародної конференції «Гендерний аспект національної безпеки та оборони».

У Міністерстві оборони України є розуміння того, що ми стоїмо на початку складного шляху формування, розвитку і реалізації гендерної політики у військовому середовищі. Належить подолати усталені стереотипи, традиції і психологічні бар'єри щодо місця і ролі жінки у збройних силах з тим, щоб забезпечити рівність прав і можливостей жінок та чоловіків відповідно до Конституції і чинного законодавства України.

Генерал-майор Віктор АЛЕЩЕНКО,
помічник Міністра оборони України,
кандидат військових наук

ЧОМУ ЖІНКА ПРАГНЕ СЛУЖИТИ У ВІЙСЬКУ?

Вікторія МІТИНА,
старший солдат військової служби за кон-

трактом, радіотелефоніст:

— Я в армії майже рік. У військовій службі мене приваблює стабільність та впевненість у майбутньому. Раніше працювала у приватного підприємця і могла втратити роботу в будь-який момент без поважних причин. Відверто кажучи, саме почуття соціальної незахищеності спонукало мене підписати контракт. Тепер знаю: мої успіхи на службі залежать тільки від мене. Жінки в армії — це нормальне цивілізоване явище.

Юлія НЕЧИПО-РЕНКО,
старший солдат військової служби за кон-

трактом, радіотелеграфіст:

— На моє переконання, армія тримається на жінках. Адже якщо вони відмінно виконують свої службові обов'язки, це стає певним стимулом і для чоловіків. Я вважаю, що жінки відповідальніші, ніж чоловіки. Приміром, аби домогтися виконання завдання від солдата, командир іноді змушений нагадувати йому декілька разів. А жінка, знаючи, що за нею спостерігають пильні очі чоловіків, завжди тримає «марку».

Наталія ПОЛИВ'ЯНА,
старший солдат військової служби за кон-

трактом, старший оператор:

— Трапляється, що чоловіки закидають жінкам, мовляв, як тільки переступили поріг КПП, ви стаєте такими ж військовослужбовцями, як і всі. Ми й самі це добре знаємо, а їхні висловлювання — звичайна заздрість. Можливо через те, що військовослужбовець-жінка виконує свої обов'язки нарівні з чоловіками. І не гірше, а може навіть краще. Хотілося б, аби чоловіки більше поважали жінок не лише в армії, а й взагалі...

Наталія ТРАПЕЗ-НІКОВА,
старший солдат військової служби за кон-

трактом, радіотелефоніст-розвідник:

— Командир говорить: жінки в армії — не випадкові. Ми служимо за власною ініціативою, тому розмірковувати, чи потрібні жінки в армії, на мою думку, недоречно. Ідеальне призначення жінки в армії — це медик, психолог та інші спеціальності, де вона зможе виявити такі притаманні їй якості, як доброта, чуйність, милосердя... Я переконана: якщо жінка прагне служити, ніхто не має права їй це заборонити.

III МІЖНАРОДНА СПЕЦІАЛІЗОВАНА ВИСТАВКА

ЗБРОЯ ТА БЕЗПЕКА

11-14 ЖОВТНЯ 2006 р.

- Зброя та боєприпаси, оптика та аксесуари
- Вибухові речовини та піротехнічні засоби
- Військова техніка
- Модернізація та ремонт боєвої техніки та озброєння
- Системи цілевказівки і керування озброєнням
- Засоби виявлення та нейтралізації вибухових речовин
- Устаткування для прикордонного і митного контролю
- Спеціальні технічні засоби для підрозділів міліції
- Технічні засоби розвідки і контррозвідки, криміналістична техніка
- Засоби забезпечення охорони
- Антитерористичні засоби та обладнання
- Засоби зв'язку, автоматизації і захисту інформації
- Обмундирування. Екіпірування. Амуніція. Спецматеріали
- Спеціальні транспортні засоби
- Технології і техніка подвійного застосування

ОРГАНІЗАТОР:
МІЖНАРОДНИЙ ВИСТАВКОВИЙ ЦЕНТР
Україна, 02660, м. Київ
Броварський пр-т, 15, М "Лівобережна"

ЗА ПІДТРИМКИ:
Міністерства внутрішніх справ України
Міністерства промислової політики України

Міністерство України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків чорнобильської катастрофи
Державної прикордонної служби України

+380 44 201-11-63
zbroya@iec-expo.com.ua
www.tech-expo.com.ua

Інформаційна підтримка:

Це інтерв'ю перший заступник Міністра оборони України Леонід Поляков дав кореспонденту «Війська України» на борту літака Ан-26 під час перельоту з Криму, де Леонід Ігорович мав нагоду вручити 147 військовослужбовцям ключі від нових квартир. Тому цілком природно, що у розмові із журналістом обговорювалося саме квартирне питання.

Леонід ПОЛЯКОВ: «Отримання житла — завжди свято. Але хотілося, щоб військові не чекали на нього роками»

— Попри те, що полку новоселів у погонах останнім часом прибуло, проблема із забезпеченням військовослужбовців житлом залишається однією з найбільш важких. Втім, у нас є всі підстави з оптимізмом дивитися у майбутнє. Зокрема, хотів би наголосити на тому, що нині на розгляді у Верховній Раді України знаходиться законопроект, який, у разі його прийняття, дозволить військовослужбовцям отримувати позики на придбання чи будівництво житла.

— Як відомо, Закон України «Про соціальний захист військовослужбовців та членів їх сімей» передбачає можливість виділення безквартирному військовослужбовцю (за плечима у якого не менше 17 років вислуги), земельної ділянки під індивідуальне житлове будівницт-

во, а за умови 20-річної вислуги — отримання кредиту на будівництво або придбання житла з його подальшим погашенням за рахунок Міноборони України...

— Так, ці норми у законі задекларовані. Але крім цього має бути визначений механізм їх реалізації. Закон, на який Ви посилаєтесь, визначає, що порядок забезпечення військовослужбовців жилими приміщеннями або надання їм кредиту визначаються Кабінетом Міністрів України. Останній, в свою чергу, може видавати відповідні Постанови, виходячи з наявності бюджетних коштів. І тут виникає питання пріоритетів...

— Тобто, відпрацювання механізму реалізації законодавчих норм у галузі забезпечення військовослужбовців жит-

лом гальмується через брак коштів?

— На це запитання важко дати однозначну відповідь. Адже всім відомо, що в державі існує чимало соціальних проблем: низька заробітна плата вчителів, незабезпеченість районних лікарень тощо... І не рахуватися з цим не можна. Проте армія — це така державна інституція, яка не повинна переїматися зароблянням грошей. Вона, насамперед, має дбати про виконання тих завдань, які перед нею ставить держава, що у свою чергу має забезпечити її всім необхідним. В тому числі — і житлом.

Що стосується механізмів реалізації, то Міністерство оборони України готове розглянути будь-які ініціативи, в тому числі й від неурядових установ та організацій. На жаль, під час останніх парламе-

нтських слухань, присвячених стану забезпечення військовослужбовців житлом, було багато бажаючих покритикувати, а тих, хто запропонував би дієвий механізм втілення задекларованих законом норм, — було значно менше...

— Ви хочете сказати, що оборонне відомство не має належної підтримки з боку парламентарів?

— Загальна підтримка є. Більше того, є конкретна допомога, зокрема, з боку членів Комітету з питань національної безпеки і оборони. Останнім часом з великим розумінням до наших проблем ставиться Бюджетний комітет, а також Комітет з питань європейської інтеграції.

— Леоніде Ігоровичу, відповідно до Закону України «Про державні гарантії соціального захисту військовослужбовців, які звільнені у зв'язку з реформуванням», понад 17 тисяч осіб, які були скорочені протягом 2004–2005 років, мають бути забезпечені житлом протягом трьох років з дня їх звільнення...

— Так, але це є питанням соціальної справедливості. Чому той, хто прослужив, скажімо, 10 років і був звільнений — нехай і не з власної ініціативи — має пріоритетне право на отримання житла перед тим військовослужбовцем, який має вислугу вдвічі більшу і продовжує служити?.. Ось чому для нас однаково важливо забезпечити житлом і тих, й інших. На мою думку, потрібно врегулювати цю моральну проблему на законодавчому рівні. Так само, як було усунуто диспропорцію у пенсійному забезпеченні військовослужбовців, які були звільнені з військової служби в різні роки.

— До речі, щодо справедливості... Офіцеру, який роками стоїть у квартирній черзі, важко зрозуміти: чому контрактник одразу після вступу на військову службу може розраховувати на службове житло, а кадровий військовий — ні?

— І кадровий офіцер, і контрактник можуть одразу розраховувати на службове житло. Водночас, слід зважувати на те, що переобладнання приміщень під житло для військовослужбовців за контрактом проводиться не за рахунок коштів,

які виділені на житлове будівництво, а за рахунок коштів, передбачених бюджетною статтею «Реформування збройних сил».

— Як відомо, одним із шляхів вирішення житлової проблеми військовослужбовців є надання їм службового житла. Але, як виявляється, його механізм досить недосконалий: наприклад, залишається не визначеним, яку частину новозбудованого житла можна відводити під службове, не кажучи вже про перелік посад, що дають право на забезпечення таким житлом...

— У такому переліку потреби немає, адже всі, хто служить, мають право на отримання службового житла. Але хочу зазначити, що ни-

Урядом відпрацьовується єдиний для всіх силових структур підхід до визначення терміну «службове житло» і порядок забезпечення ним.

ні в Уряді відпрацьовується єдиний для всіх силових структур підхід до визначення терміну «службове житло», а також порядок забезпечення ним. Думаю, що найближчим часом всі проблемні питання з цього приводу будуть вирішені.

— Наприкінці минулого року був створений консорціум «Військбудіндустрія». На Вашу думку, наскільки ефективно ця новоутворена структура може сприяти вирішенню «квартирного питання»?

— Залучивши «Військбудіндустрію» до розв'язання цієї проблеми, ми зможемо більш ефективно використовувати бюджетні кошти, призначені для будівництва житла для військовослужбовців, а також краще контролювати їх використання. Але перш ніж робити висновки, слід зачекати на результати діяльності згаданого Вами консорціуму.

— З огляду на зростання цін на газ, можна прогнозувати і підвищення собівартості будівництва житла. Чи не спричинить це зниження темпів житлового забезпечення військовослужбовців?

— Незважаючи на те, що, наприклад, у минулому році вартість житла була вдвічі більша, ніж три ро-

ки тому, нам все одно вдалося забезпечити квартирами значно більшу кількість військовослужбовців. Так само буде і в ситуації з подорожчанням газу. Ми маємо змогу використовувати ті шляхи житлового забезпечення, які дозволять мінімізувати негативний вплив газової проблеми. Крім того, зростання цін збільшить і бюджетні надходження, а отже, пропорційно зросте і фінансування.

— Леоніде Ігоровичу, сьогодні Ви вручили ордери на житло 147 військовослужбовцям. Відчувалося, що для військових моряків і льотчиків — це справжнє свято...

— Безумовно, отримання житла — це завжди свято. Але хотілося, щоб військові не чекали на нього роками. І я переконаний, що Верховний головнокомандувач Збройних Сил України — Президент України, Прем'єр-міністр, та керівництво міністерства оборони роблять і робитимуть для цього все можливе. Адже військовослужбовці, які забезпечені житлом, не відволікатимуться на вирішення соціальних проблем і спрямовуватимуть свої сили на повноцінну бойову підготовку.

Інтерв'ю взяв Володимир ГАЛАНЦЕВ

Першим завжди найважче. Доводиться прокладати шлях в новому, незнайомому середовищі, вирішувати непередбачені проблеми, вчитися на власних помилках. Це вже згодом знати-меш, де «соломки підстелити», щоб не так боляче було приземлятися, а де розвинути успіх попередників. Першим українським з'єднанням, яке увійшло до Іраку, була 5-та окрема механізована бригада під командуванням генерал-майора Сергія Безлуценка.

ЛЕГЕНДАРНИЙ «ПАСІЧНИК»

Восени 2003 року вся Україна з тривогою чекала на теленовини. Хвилювалися за своїх чоловіків, синів, братів... Тільки тепер, коли останній український військовик залишив територію Іраку, починаємо розуміти, яких титанічних зусиль мав докласти командир бригади, щоб протягом майже шести місяців (а саме стільки тривала перша ротация), не трапилось жодного випадку загибелі його підлеглих.

Саме про це моя розповідь. Розповідь про бойового генерала, справжнього офіцера, який, як у тій пісні Газманова, «карьеру не делал из солдатских кровей», який міг спокійно, без охорони переміщуватися на авто охопленими полум'ям громадянської війни вулицями Ель-Кута чи Ес-Сувейри. Про командира 5-ї української бригади в Іраку генерал-майора Сергія Безлуценка.

Коли хтось у розмові згадує про карколомні злети у військовій кар'єрі цього генерала, одразу спадає

на думку: пощастило, мовляв, вдало склалися обставини, ось і «спіймав журавля». А дехто припускає: мабуть, батько був генералом. От і тягне по службі... Але всі ці припущення відкидаєш при першому ж знайомстві з Сергієм Івановичем. Не така він людина, щоб покладатися на банальне везіння чи на родинні зв'язки. До речі, батько генерала, все життя працював будівельником.

Мріяв про військову службу Сергій Іванович ще зі шкільної лави. Після 8-го класу вступає до Київського суворовського училища, далі — Ульяновське вище командне танкове училище, яке закінчує з відзнакою. Вже на той час стає ясно, що свій вибір він зробив правильно. І вибір цей — не миттєве бажання, не сімейна традиція, а результат щасливо поєднаних здібностей та цілеспрямованості.

Перша офіцерська посада — командир танкового взводу в Групі радянських військ у Німеччині. Поряд — кордон, де вже стоять війсь-

ка НАТО. Триває «холодна війна», протистояння двох систем. Звісно, бойова готовність взводу — понад усе. Вже через рік Сергія Безлуценка призначають командиром роти.

Після Німеччини — Панфіловська дивізія в Середньоазіатському військовому окрузі, де Сергій Іванович обіймає посаду начальника штабу батальйону. Ще там він зрозумів незаперечну істину: Схід — справа делікатна. Саме тут, де тисячоліттями сповідується іслам, розвиваються талант та здібності майбутнього дипломата. Прагнучи підвищити свій військовий фах, Сергій Іванович пише рапорт і отримує дозвіл на вступ до вищого військового навчального закладу.

Під час навчання в Академії бронетанкових військ доля знову ставить офіцера перед вибором, і, мабуть, найважчим у житті. На той час триває розпад Радянського Союзу. І могло статися, що Сергій Безлуценка був би офіцером російської армії. Але цього не сталося. Закінчивши у 1993 році Акаде-

мію із золотою медаллю, майор Безлуценко приймає рішення: присвятити своє життя служінню народу України.

За неповних п'ять років Сергій Іванович пройшов шлях від командира батальйону до командира 72-ї механізованої дивізії Північного ОК. На той час це з'єднання вважалося одним із кращих в оперативному командуванні.

У 1998 році особовий склад дивізії успішно виконав поставлені завдання в ході стратегічних навчань «Осінь-98», а в 2001-му під час широкомасштабних мобілізаційних та двічі в ході батальйонних тактичних навчань з бойовою стрільбою показав відмінні результати. Загальне керівництво навчанням здійснював командир з'єднання генерал-майор Сергій Безлуценко. За підсумками бойової підготовки, у тому ж році дивізію визнано кращою у військах Північного ОК Сухопутних військ ЗС України, і як одне із найуспішніших з'єднань вона бере участь у військовому параді на честь 10-ї річниці Незалежності України. Командир 72-ї орденів Олександра Невського, Суворова та Червоного Прапора Гвардійської механізованої дивізії гвардії генерал-майор Сергій Безлуценко тричі проходив Хрещатиком в голові парадної

колони цього легендарного з'єднання.

Самовіддана праця та високий професіоналізм генерал-майора Безлуценка були відзначені новим підвищенням. Він обіймає посаду заступника командувача 8-го армійського корпусу.

Наступного року Верховна Рада затверджує рішення Президента України про відправку миротворчого контингенту до Іраку. Постає питання: хто візьме на себе відповідальність за життя цілої бригади, хто буде командувати унікальним у своєму роді з'єднанням? Кандидатур було багато. Аналізуючи пройдений шлях генерал-майор Сергій Безлуценко для себе вирішив, що саме для такого завдання він готувався все життя, саме там знадобляться його досвід і професіоналізм. І коли від командувача Північного ОК надійшла пропозиція очолити бригаду, яка виконуватиме миротворчу місію в Іраку, Сергій Іванович одразу погодився. Інакше і бути не могло...

Було б помилкою стверджувати, що військові не бояться йти на війну. Ймовірність того, що ти можеш загинути у бою, завжди існує. Думка, що ось я є і ось мене не стало, завжди присутня у тих, хто на передовій. І чим старший ти, чим більша небезпека, тим сильніше ба-

жання вижити, тим важче перебороти внутрішній страх і, попри все, виконати бойове завдання. Тільки на передовій все ясно і чітко: це — ми, а там — ворог. В Іраку ж все було по-іншому — від самих миротворців залежало, стане їм ворогом місцеве населення і почнеться новий виток кровопролиття або ж їх будуть сприймати як братів і миротворців, гарантів спокою, закону та порядку.

— Коли ми ввійшли в провінцію, — згадує один із учасників миротворчої місії, місцеві мешканці, побачивши колону нашої техніки, вже наступного дня почали говорити про другий Афганістан. Проте через місяць нашої присутності в секторі відповідальності про це й мови не було. — Всі побачили, що «Пасічник» не тільки не побоявся в такій доволі небезпечній ситуації піти на переговори з шейхами, а й домігся того, щоб люди під його командою робили все можливе для налагодження мирного життя.

Пасічником бійці прозвали комбрига за те, що здалеку його можна було впізнати по тому, як він носив камуфляжну панаму. А носив він її на манер пасічника із новорічних російських «Старих песен о главном».

Крім усього іншого, військовий талант комбрига проявився у здатності подолати страх, не виказати його при спілкуванні з лідерами місцевих кримінальних угруповань, діяти завжди професійно, наполегливо проводити свою лінію і знаходити вихід із ситуацій, які, на перший погляд, здавались безвихідними.

Ось лише один приклад, який характеризує генерал-майора Сергія Безлуценка як справжнього дипломата.

Район навколо селища Ель-Мулофакі був відомий своїм ворожим ставленням до коаліційних військ. Одразу після зустрічі Нового року, 2 січня, саме в цю частину сектора комбриг проїхав, як завжди, своїм «УАЗиком», з мінімальною охороною. Тільки вїхали у містечко, як почалася стрілянина. Поки що стріляли не прицільно. Але ясно дали зрозуміти, що поява іновірців тут небажана. Можливо, хотіли налякати, а то й зірвати переговори. Маючи досвід спілкування з мусульманами, генерал Безлуценко чотири години провів у звичайній

Безлуценко був тричі правий, коли не дозволяв відповідати ударом на удар. Не давав помститися...

Важко піднятися над конфліктом, але в цьому і полягає місія миротворця, про яку завжди нагадував комбриг.

іракській оселі, спілкувався з главами місцевих кланів, так званими шейхами, на рівні, прийнятному для них з точки зору мусульманської дипломатії. Спокійно, врівноважено, терпляче слухав і знаходив спільну мову, користуючись досвідом, набутим, зокрема і під час служби в Східноазіатському військовому окрузі. Наслідки цієї бесіди в справі налагодження добрих відносин між населенням та військовою присутністю українців важко переоцінити.

Незаперечним є факт, що за короткий термін командиріві 5-ї омбр генерал-майору Сергію Безлущенку вдалося досягти порозуміння з місцевою владою. Комбрига неодноразово запрошували в якості почесного гостя на визначні події місцевого значення: то на випуск в тех-

нікум, то на вручення катерів підрозділам річної поліції. Навіть на свято Нового року в дитячому садку. Діти відчують, хто їх може захистити, їхні радісні оченята є красномовною нагородою миротворцю. А найвищою оцінкою діяльності миротворчого батальйону стали слова: «Якщо ви підете, у нас почнетесь громадянська війна».

Так, Схід — справа делікатна, тут не може бути дрібниць. Тільки вказуючи належну повагу до місцевих мешканців, ти завоюєш авторитет. Комбриг розповідав, як він і його підлеглі у свято «рамазан» жодного разу не їли і не палили на очах у іракців. Спілкуючись з представниками місцевої еліти, наприклад, не можна брати або давати щось лівою рукою. Не можна, сидячи в одному з ними приміщенні,

закидати ногу на ногу. На вулиці ні в якому разі не можна першому починати розмову з жінкою, а тільки тоді, коли вона сама звернеться по допомогу. Таких «дрібниць» було багато, і кожен військовослужбовець знав про них.

Може, саме через порушення якоїсь такої «дрібниці», чи з інших, не залежних від дій українських миротворців причин 13 січня 2004 року від кинutoї з натовпу гранати було вбито двох іракських поліцейських, а наш патрульний дістав поранення. Ця кров, яка впала на іракську землю, ледь не призвела до конфлікту. Українці були налаштовані на бій, щоб «постояти за своїх». Однак генерал не давав нікому ні на мить забути, що українці в Іраку — з миротворчою місією. В «радіообмінці», тобто по раціях, постійно лунав голос комбрига:

— Хлопці, стволі вгору, не стріляти! Ми — миротворці! Ні в кого не стріляти!

Ось як зараз, після повернення і вже майже двох років мирного життя, згадує ці події майор Владислав Волошин:

— Психологічна напруга від галасу озброєного натовпу була страшна. В наш бік летіли гранати, лунали постріли. Ми ледь стримувалися, щоб не відкрити вогонь. Якби не цей голос по раці в критичну мить, багато смертей було б як з їхньої сторони, так і з нашої. «Рубанина» була б ще та... Спочатку була образа. Ми вважали, що показали свою слабкість. Тоді ми не розуміли генерала... А тепер я впевнений: сила в тому, щоб витримати удар, не піддатися на провокацію. І Безлущенко був тричі правий, коли не дозволив нам відповісти ударом на удар. Не дав помститися...

Важко бути миротворцем, піднятися над конфліктом, бути вище за кров чи навіть загибель своїх товаришів заради спокою, миру та життя народу, з іншими цінностями, культурою, вірою, законами. Мож-

ливо в цьому і полягає особливості, притаманні людині зі зброєю, про які завжди нагадував комбриг, — людяність, гуманізм.

Іракська кампанія показала всім, що в українських збройних силах є професіонали вищого гатунку, які й успіху доб'ються, і людей збережуть. Батьківська турбота про підлеглих — ця якість завжди була властива комбригу. Хоча на його вимогливості до підлеглих це ніколи не позначалося. Ще в Іраку, враховуючи особливості несення служби, зокрема постійну бойову готовність, фізичні навантаження, спекотний клімат, він прийняв рішення щодо постійного тренування особового складу з метою удосконалення таких якостей, як витривалість, здатність діяти в незвичних умовах та у ближньому бою з використанням прийомів рукопашного бою.

Для проведення практичних занять з військовослужбовцями всіх категорій генерал-майор залучив спеціально підготовлених інструкторів зі складу розвідувальних підрозділів та аеромобільних військ, які проходили службу в українському миротворчому контингенті. Особисто встановив термін здачі заліків за нормативами, які є обов'язковими для всіх вікових категорій. Проте ніхто не ображався. Всі знали, що генерал вимогливий до себе більше, ніж до підлеглих, і не визнає «тупої» муштри.

— Він кожного з нас вчив бути людиною, — згадує контрактник зі складу колишньої 5-ї омбр. — Але всі знали, що у нього є свої принципи, якими він не поступиться за жодних обставин. Він сам тренувався і вимагав цього від інших.

Слухаючи розповіді генерала про Ірак, усвідомлюєш, що сам себе він не визнає таким вже успішним комбригом. Повернувшись з Іраку, Сергій Безлуценко клопотав перед вищим командуванням про відзнаку для багатьох військово-

службовців, які добросовісно та з повною віддачею виконували свої службові обов'язки.

В Іраку перед генерал-майором поставали дуже нелегкі завдання: передусім з'єднання не повинно було втрачати своїх сильних сторін в охороні важливих об'єктів, розмінуванні територій, супроводженні гуманітарних вантажів, конвоїв з паливом, патрулюванні в населених пунктах, на ділянці ірано-іракського кордону і разом з тим брати участь у відновленні інфраструктури в регіоні, наданні гуманітарної допомоги, займатися добором і підготовкою загонів

На комбрига ніхто не скаржився — всі знали, що генерал вимогливий до себе більше, ніж до підлеглих, і не визнає «тупої» муштри.

територіальної оборони та прикордонної поліції, організувати систему освіти і медичного обслуговування. І комбриг не схибив жодного разу. Бригада під його керівництвом успішно виконала всі завдання. А головне те, що генерал повернув живими з небезпечної військової місії матерям, дружинам, дітям їх синів, чоловіків і батьків. Він звів втрати особового складу до мінімуму, чого, на жаль, не вдалося досягти в інших ротаціях українського миротворчого контингенту.

Потреба поділитися досвідом, осмислити пережите, провести певний аналіз пояснюють вступ Сергія Івановича до Національної академії Збройних Сил України.

За результатами навчання на факультеті підготовки фахівців оперативно-стратегічного рівня він був стипендіатом премії голови Київської міської ради. Академію закінчив з дипломом з відзнакою та золотою медаллю. Це вже третій

військовий навчальний заклад, який Сергій Іванович закінчує з медаллю. Отже, служба в Іраку, попри всі психологічні та фізичні навантаження, не виснажила комбрига. Він і сьогодні спроможний вирішувати завдання на найвищому професійному рівні. Нині генерал-майор Сергій Безлуценко обіймає посаду заступника командувача Південного оперативного командування з бойової підготовки.

Він не дуже любить розповідати про себе. Але за нього розповідають його діла. Разом з тим колишні підлегли про таких командирів легенди складають. Ірак багато чому навчив, змусив переосмислити деякі цінності та наші уявлення про те, над чим раніше не замислювалися. Керувати так, що б кожен солдат міг довірити своє життя командирі, а командир у свою чергу — своєму підлеглому. Така армія — непереможна.

Юрій ЛАВРОВ

На cestě do NATO*

Українське військо очима кореспондентів чеського журналу **A**report

Здобувши незалежність у серпні 1991 року, Україна взяла під свою юрисдикцію збройні сили, що були розміщені на її території. А через п'ять років український уряд затвердив план розвитку своєї армії, яка тоді налічувала 438 тис. військовослужбовців. Нині в її лавах служить 285 тис. вояків, і реформи тривають**.

На зустрічі міністрів іноземних справ країн — членів НАТО у квітні 2005 року в Литві зазначалося, що Україна могла б претендувати на вступ до цієї міжнародної структури вже у 2008 році.

Міністр оборони України Анатолій Гриценко під час свого візиту до Чеської Республіки на зустрічі з міністром оборони ЧР Карелом Кінлом, міністром іноземних справ Цирилом Свободою та головою Комітету з питань оборони і безпеки

Палати депутатів парламенту ЧР Яном Відімом підтвердив прагнення своєї країни вступити до НАТО.

Після зустрічі з Анатолієм Гриценком Карел Кінл відзначив, що Україна відіграє важливу роль у підтриманні європейської безпеки. Він наголосив на тому, що Чехія гаряче вітає та підтримує прагнення України щодо вступу до Північноатлантичного альянсу та Європейського Союзу. Вона належить до тих країн в НАТО, які вважають, що в 2006 році має завершитися реальна підготовка планів щодо членства України в Альянсі. Міністри обговорили можливість надання Чеською Республікою допомоги Україні в реформуванні її

* НА ШЛЯХУ ДО НАТО

** Цифри і факти, які наведено в матеріалі чеських журналістів, збережено без уточнень і редагувань.

збройних сил. Карел Кінл мав на увазі, що йдеться про співпрацю в трьох галузях — персональному менеджменті, фінансовому обігу, ліквідації надлишкових боєприпасів тощо. Анатолій Гриценко у свою чергу запропонував чеській армії використання українських транспортних військових літаків.

ЗАЛІЗНА БРИГАДА

За 80 кілометрів від українсько-польського кордону, на околиці Яворова, знаходяться казарми, в яких розміщена 24-а окрема механізована бригада. Її основна діяльність зосереджена на підготовці та навчанні солдатів умінню використовувати сучасну техніку. Крім того, з 1999 року тут діє спільна польсько-українська механізована бригада, особовий склад якої брав участь у миротворчих місіях в Іраку та Косовому.

Історія 24-ї окремої механізованої бригади бере свій початок у 1918 році — саме тоді була сформована піхотна дивізія, яку незабаром назвали Залізною. А згодом її особовий склад взяв участь у воєнних діях під час громадянської війни.

Заступник командира бригади з гуманітарних питань підполковник Ігор Бардей пояснив назву так: Залізною дивізію називають тому, що в її складі завжди були надійні бійці. До речі, саме тоді й з'явилося гасло: «У залізної дивізії — залізна душа, залізна воля і залізний крок».

На початку Другої світової війни Залізна дивізія перебувала на тери-

торії Білорусі, не маючи необхідного комплексу техніки та озброєння. Це стало однією з причин того, що в 1941 році вона, потрапивши в оточення німецьких військ, фактично припинила своє існування. Проте вже в 1942 році був виданий наказ про повторне формування Залізної дивізії. За словами підполковника Бардея, військова частина одержала прапор дивізії, який знайшли на тілі загиблого бійця, який незадовго до загибелі встиг себе ним обмотати. Новостворене формування брало участь у боях проти гітлерівських військ у західному напрямі, дійшовши в травні 1945 року до чехословацького міста Кошице. Після війни дивізія була передислокована до Яворова. А в 2003 році вона ста-

Перш ніж долучитися до бойових стрільб, солдат має пройти 150-годинну підготовку в навчальному центрі.

ла називатися 24-ю окремою механізованою бригадою, прийнявши раніше присвоєні їй історичні назви — Самаро-Ульянівська, Бердичівська, Залізна та імені князя Данила Галицького.

ВІЙСКОВЕ ЖИТТЯ

Солдати й офіцери охоче розповідають нам не тільки про навчання, а й про умови життя. Ми дізналися, наприклад, що середньомісячне грошове забезпечення офіцера української армії складає 350 доларів. Приблизно третина його витрачається на наймання житла, оскільки службових квартир на всіх не вистачає. Підполковник Ігор Бардей вважає, що йому пощастило — він сплачує за житло лише 200 гривень.

Особовий склад бригади розміщений у великих казармах — по 50 ліжок, біля яких стоять тумбочки, а вздовж стіни — шафи для особистих речей. В одному з будинків поряд із заасфальтованим плацом знаходиться військовий клуб з великою залогою, де експонуються історичні та бойові реліквії й документи цієї частини. Неподалік бокси, де зберігається техніка. Підполковник Бардей показав нам також нову каплицю, де віруючі вій-

ськовослужбовці мають змогу задовольняти свої релігійні потреби.

ОСНОВОЮ Є ПІДГОТОВКА

Військова частина має достатню навчально-підготовчу базу. Навчання проводяться на полігоні, який знаходиться за 20 кілометрів. Завдяки своїм розмірам (40 x 60 км) він використовується не тільки 24-ю окремою механізованою бригадою. Тут проводяться також міжнародні навчання.

Як й інші військові частини українських збройних сил, 24-а окрема механізована бригада переходить на стандарти НАТО. Військовослужбовці мають можливість вивчати іноземні мови, оскільки це необхідно для їхньої участі в миротворчих місіях.

Однак основна діяльність бригади спрямована на підготовку до захисту Вітчизни та виховання у військовиків почуття патріотизму.

— Підготовка танкістів, снайперів, механіків і розвідників спланована так, — розповідає заступник командира бригади з бойової підготовки Павло Синишин, — що вже через три місяці вони можуть брати участь у бойових стрільбах.

Навчально-тренувальний центр складається з будівлі, де розміщені

тренажери, та навчального полігону. Під час нашого перебування якраз проходило навчання екіпажів на тренажерах БМП-2 та танків Т-64. Ця військова техніка розміщена на сталевій конструкції, яка рухається за допомогою гідравлічного пристрою. У такий спосіб у членів екіпажу створюється враження, ніби вони знаходяться всередині бойової машини, і за таких умов повинні виконувати поставлені завдання. Наприклад, члени екіпажу утримують ствол гармати у встановленому положенні, незважаючи на те, що транспортний засіб рухається по пересіченій місцевості. Інше завдання — підготовка протитанкового снаряда до використання або заряджання зброї під час руху. Всі ці дії оцінюються за показниками часу, що й визначає наскільки успішно пройшов підготовку солдат і чи здатний він застосувати набуті знання на практиці. Перш ніж долучитися до бойових стрільб, солдат має пройти 150-годинну підготовку в навчальному центрі.

Неподалік у лісочку розташована смуга з перешкодами для снайперів. Вони мають подолати її за визначений час, просуваючись вперед, щоб не зіткнутися з «ворогом», за деревами.

Снайпери також вчать пробиратися підземними тунелями, пересуватися по-пластунськи й долати смугу перешкод за 2 хвилини 40 секунд, щоб отримати задовільну оцінку, — пояснює підполковник Синишин. — На навчальну смугу відбувають або «двійка» — автоматник і снайпер, або протитанкова «трійка» — снайпер і два мінометники. Така підготовка проводиться тричі на тиждень. Мати хорошу фізичну форму для снайпера надзвичайно важливо. Він не повинен задихатися при виконанні завдання, бо тоді не зможе точно прицілитися. Напруженість підготовки снайперів, враховуючи особливості їхніх бойових завдань, дуже інтенсивна: вони вчать споруджувати укриття, маскуватися та виживати в екстремальних умовах.

МЕДАЛЬ ЗА ГЕРОЇЗМ

В українських збройних силах велике значення надається міжнародному співробітництву. Про це свідчить діяльність 24-ї окремої меха-

нізованої бригади та створення спільного українсько-польського батальйону. Важливість цієї співпраці та її різноманітні форми (значні події та місії, в яких брала участь військова частина) знайшли своє відображення в експозиціях Зали традицій.

Підполковник Володимир Скоповський, який командує одним із батальйонів бригади, в 2004 році був командиром механізованої роти в Іраку, призначенням якої була розвідка, доставка гуманітарної допомоги місцевим жителям, контроль за дотриманням заходів безпеки, роззброєння, охорона об'єктів і супровід конвоїв.

Ми знали, що за виконання місії в Іраку Володимир Скоповський отримав нагороду. Підполковник

не одразу погодився розповісти про подробиці ситуації, в яку одного разу потрапив його підрозділ, і лише після неодноразових умовлянь розповів:

— Наше завдання полягало в тому, щоб звільнити іракський взвод, який потрапив у полон до повстанців. Упродовж рятувальної операції, яка тривала хвилин двадцять, ніхто з моїх бійців не загинув.

За вісім місяців перебування Володимира Скоповського в Іраку загинуло три військовослужбовці. Втім, незважаючи на цей сумний факт, офіцер хотів би знову взяти участь у черговій місії українських миротворців.

Павел ЛАНГ, Ян ЗЕМАН,
Фото: Іржі ГОКУВ

Закрите акціонерне товариство
ВІЙСЬКОВО-СТРАХОВА КОМПАНІЯ

ЗАТ «Військова-страхова компанія» заснована 29 січня 2001 року.
Розмір статутного фонду складає 8,040 млн.грн.

- **Обов'язкові види страхування**
- **Страхування майна**
- **Страхування вантажів**
- **Страхування автотранспортних ризиків**
- **Медичне страхування**
- **Страхування від нещасних випадків**

Центральний офіс
01135, м. Київ
вул. Г. Андрющенка, 46
тел./факс (044) 230-48-13
(044) 230-48-14
e-mail: vsk@vsk.com.ua

Одеська філія
65005, м. Одеса
вул. Бугаївська, 21, оф. 805
тел./факс (048) 738-08-63
e-mail: vsk_odessa@svitonline.com

Харківська філія
61001, м. Харків
вул. Плеханівська, 92-а, корп. В,
офіс 105 тел./факс (057) 737-20-54 (057) 717-33-07
e-mail: vsk.kharkov@ib.com

УКРАЇНСЬКИЙ ДЕСАНТ НАД ПІВНІЧНОЮ КАРОЛІНОЮ

48 українських десантників зі складу 95-ї окремої аеромобільної бригади Сухопутних військ і 1-го окремого батальйону морської піхоти Військово-Морських Сил Збройних Сил України взяли участь у проведенні спільних навчань з представниками 82-ї повітряно-десантної дивізії армії США.

ВІЗА У ВІЙСЬКОВОМУ БІЛЕТІ

Наша група прибула до столиці штату Північна Кароліна міста Атланта звичайним цивільним авіарейсом. Військову форму ми везли із собою у сумках, оскільки летіли, згідно з наказом керівництва НАТО про переміщення сил (як представники, які вказані в угоді про статус сил), за внутрішніми українськими паспортами у супроводі представників Посольства США в Україні.

До місця призначення — військової бази Форт Брегг залишалося

зовсім небагато. Переліт Атланта — Фейтвіль мав бути останнім на шляху української групи.

Пригадується кумедний випадок, який трапився в аеропорту міста Амстердама. Після оголошення реєстрації на рейс до Атланти усміхнена жінка почала перевіряти документи. Яким же було її здивування, коли до неї підійшов хлопець і простягнув для контролю... військовий білет! Спонтанічно дивлячись на пасажирів та його незвичайний документ, вона за інерцією поставила у нього візову печатку.

Після пояснень перекладача представниця візової служби зрозуміла свою помилку, але український солдат уже став власником ексклюзивного документа!

ПРО ДОБЛЕСТЬ І ЧЕСТЬ

До аеропорту міста Фейтвіль з Атланти треба добиратися трьома рейсами місцевої авіакомпанії «Дельга». Серед пасажирів у салоні знаходяться кілька представників дивізії, місце розташування якої на певний час мало стати нашою домівкою. Після приземлення і традиційної подяки екіпажу за вдалу посадку командир літака по радіо пропонує усім пасажирам привітати оплесками військовослужбовців американської армії. Ми спонтанічно переглядаємося. Отже, бігборди зі словами привітання на адресу збройних сил США, які ми до цього бачили у різних місцях аеропорту Атланти, — не пуста агітація. Вони свідчать про шанобливе ставлення американців до свого війська.

ФОРТ БРЕГ ВІТАЄ ВАС!

До Фейтвілля прибули доволі пізно, тому в залі аеропорту знаходилися лише кілька чоловік зі складу обслуговуючого персоналу та наші нові знайомі — четверо американських десантників. Поки ми отримували свій багаж, з'ясувало, що один із них, капітан Стівен Кук, досить пристойно говорить російською. Він пояснює, що Форт Бреґ межує з Фейтвілем, отже, їхати залишилося недовго.

Хвилин з десять два автобуси летіли нічним вуличками Фейтвілля. Невдовзі виїхали на шосе і за кілька хвилин попереду вималювалася будівля контрольно-перепускного пункту.

Охоронець у світловідбиваючій уніформі перевіряє документи у водія, робить жест, який слід розуміти як запрошення, і відчиняє шлагбаум.

І ось ми вже на території американської військової бази Форт Бреґ — місця дислокації 82-ї повітрянодесантної дивізії збройних сил США.

ПАРАШУТИ — ПОНАД УСЕ

Наші партнери на найближчі дні — рота «Браво» 2-го батальйону 508-го парашутно-десантного полку, якою командує капітан Кристофер Демюр. Вранці наступного дня разом з ним ми вже стояли біля школи з поглибленою десантною підготовкою. Це свята святих військової бази, кузня американських рейнджерів. Тут готуються до виконання стрибків як молоді військово-службовці, так і більш досвідчені.

У просторій залі парашутної школи головний випусковий сержант Роберт Рулоф проводить теоретичний інструктаж. Незважаючи на це, на ньому немає військової форми. Про приналежність до елітної касты «джамп-майстрів», тобто фахівців зі стрибків, свідчить лише червона смужка на рукаві з його прізвищем. Ця смужка відрізняється від тих, які мені доводилося бачити раніше: вона двокольорова, а її зворотний бік має жовтий колір.

Мій американський колега капітан Стівен Кук пояснює, як нею користуватися: якщо «джамп-майстер» проводить інструкторське заняття або готує особовий склад до виконання стрибків, смужка має бути червона, а у разі ж виконання

чергового стрибка у складі групи, він перевертає її на жовтий бік.

Практичні заняття починаються на порівняно невеличкому тренувальному майданчику поряд зі школою. Тут розташовано декілька платформ з макетом фюзеляжу літака «С-17» та вежею з імітатором випускного люку для відпрацювання різних елементів підготовки до десантування, завантаження літака, виконання власне стрибка.

Методика підготовки американських парашутистів де в чому відрізняється від тієї, що існує в українських збройних силах. Це пояснюється як різною висотою десантування (американці стрибають, як правило, з висоти близько 250 м, а українські аеромобілісти — з 600 — 800 м), так і відмінністю у парашутних системах, які використовуються десантниками.

Найбільш простою, але разом з тим «незручною» для наших парашутистів різницею у методиці виконання стрибка за допомогою американських систем, є відсутність необхідності групування тіла після десантування з літака. Річ у тому, що парашути американських «джамперів» орієнтовані на вимушене відкриття. Таким чином, найбільш оптимальним є виконання

стрибка практично у повний зріст, що для наших фахівців не дуже звично.

Настала найбільш кульмінаційна частина тренувань. Розділившись на групи, українські та американські десантники піднімаються на вежу для стрибків. Американці називають її «тауер» через те, що вона цілком виправдовує цю назву своїм виглядом. Згори лунає команда американського інструктора: «Пашьол!» До речі, згідно з вимогами десантування змішаними групами, інструктори і весь особовий склад учасників повинні вміти подавати необхідні команди мовою іншої сторони.

За допомогою тросів, спрямованих у різні боки від вежі, починається десантування. Кожний парашутист міцно зачеплений карабіном за свій трос, тому на початковій фазі стрибка дуже сильно гойдається. У когось лямки парашута зривають каску і вона падає вниз. Що ж, наступного разу хлопцю слід затягнути ремінці шолому міцніше.

НЕ ВСЕ БУВАЄ ГАРАЗД НАВІТЬ В АМЕРИКАНСЬКІЙ АРМІЇ

Підйом о другій годині ночі не здається таким уже неприємним, як-

Хрещення небом поріднило десантників. Американці тепер вважають українців стійкими і мужніми солдатами.

що уявити, що в Україні у цей час дев'ята ранку. На вулиці досить прохолодно. Перед готелем вже стоять автобуси з американськими військовослужбовцями. Після нетривалого шиккування ми приєднуємося до них.

За сорок хвилин їзди зупиняємося біля воріт величезного ангара. Тут стоять лави для відпочинку і укладання парашутів. Незабаром до воріт наближається вантажівка, з якої американські інструктори видають нам уже складені парашути. Коротке ознайомлення з майданчиком десантування, кілька хвилин на те, щоб одягнути і підігнати спорядження, — і ми готові до завантаження у літак.

У напруженому очікуванні зустрічаємо світанок. За графіком близько восьмої години ранку перший десантник повинен залишити борт літака. Але відповідна команда й досі не надійшла.

Рядовий Джозеф Бензіні, який сидить поруч зі мною, намагається пояснити, що така ситуація цілком природна: можливо, літак не може злетіти через несприятливі погодні умови або технічні неполадки.

За кілька хвилин стає зрозуміло, що друга версія ближча до істини. І лише перед обідом нам оголосили, що стрибків не буде... Яюсь не схоже на еталонну американську армію...

Ми здаємо свої парашути. Капітан Демюр після короткої телефонної наради зі своїми командирами повідомляє, що ми виїжджаємо на заняття з вогневої підготовки з практичною стрільбою.

ВСІ КУЛІ — У ЦІЛЬ

Мішенне поле являє собою фактично неглибокий рів завширшки близько 30 метрів. Тут американські вояки відпрацьовують ведення вогню в умовах міста. Вогневих рубежів чотири — 25, 15, 10 і 5 метрів. Поки я спостерігаю за приготуваннями чергової зміни стрільців до виконання вправи, з боку бази до нас під'їжджає червоний «шевроле». Його водій, американський десантник, глушить двигун і дістає з пасажирського сидіння карабін «М-4». Після цього не поспішаючи підходить до групи, яка готується вийти на перший рубіж вогню. Два офіцери-українці, які стоять поруч зі мною, більш ніж здивовані, бо ж добре знають, яким забюрократи-

зованим є процес отримання дозволу на стрільбу у нас, в Україні.

З НЕБА — НА ЗЕМЛЮ, АЛЕ НЕ В БІЙ

Сьогодні підйом перенесли на четверту годину ранку. У ранішній імлі висуваємося до злітної смуги, де на нас вже чекає ангар. За кілька хвилин під'їжджає вантажівка з парашутистами. Цього разу американці рішуче налаштовані на виконання стрибків. Між десантниками, які допомагають один одному надіти та підігнати парашути, ходять двоє «джамп-майстрів» у червоних бейсболках. Завданням кожного з них є нагляд за тим, щоб десантнику не дістався неправильно укладений парашут.

А ось і перший виклик майстра: сержант Віктор Санчес махає «червоному» рукою. Сьогодні Санчес не стрибає. Він виконує обов'язки «сейфті», тобто слідкує за дотриманням військовослужбовцями заходів безпеки. Щойно він побачив, що скоба на запасному парашуті у одного із його підлеглих загнута неправильно. Майстер-укладальник перевіряє її і дає наказ замінити парашут. Санчес задоволений: можливо, сьогодні він врятував людське життя!

У небі з'являється «С-17». За умовами навчань, з нього мають скинути дві бойові машини. Отже, американські військові, відпрацьовують складні елементи десантування і водночас перевіряють силу вітру.

Нарешті «С-17» приземляється майже поряд з нашим ангаром. Від його велетенського сірого корпусу віє надійністю та спокоєм. Тому десантники впевнено ступають на рампу. Ревуть турбіни, літак вирулює на зліт і за кілька хвилин відривається від землі...

ПІСЛЯМОВА ДО СТРИБКІВ

Про своє приземлення кожний десантник може говорити годинами. Але всі ми задоволені. Позаду — чудовий стрибок з борту «С-17» і досить «незграбний» — з «С-130». Це й не дивно: за словами самих американців, їм не дуже подобається стрибати з тісного, розпеченого від сонця та постійно тремтячого у повітрі «сто тридцятого».

Бойове хрещення небом начебто поріднило десантників. Американці тепер вважають українців стійкими і мужніми, а наші хлопці,

у свою чергу, думають про те, як би поводитися американські рейнджери під час спільного десантування з нашого «Іл-76».

У автобусі всі жваво обговорюють ці теми, і навіть суворий американський сержант, який робив зауваження військовослужбовцям, котрі дуже емоційно висловлювали свої думки по дорозі на аеродром, зараз начебто не помічає надмірного пожвавлення.

Попереду у нас знайомство з озброєнням роти та зразками спорядження, потім — відвідання музею Повітрянодесантних військ та отримання сертифікатів американського зразка. Хоча все це тепер має не таке вже й велике значення. Адже головне відбулося у небі над Північною Кароліною.

Максим ПРАУТА, офіцер Управління прес-служби МО України
Київ — Форт Брег — Київ

БРЮССЕЛЬСЬКІ «КАНІКУЛИ»

Протягом трьох днів кореспондент «Війська України» мав нагоду не лише насолоджуватися визначними пам'ятками бельгійської столиці, а й побувати у штаб-квартирі НАТО та штабі Верховного головнокомандувача Об'єднаними збройними силами НАТО в Європі

БРЮССЕЛЬ

До Брюсселя ми прилетіли пізно ввечері 22 лютого і відразу пішли прогулятися містом.

Воно не схоже на інші європейські столиці. Брюсселю вже понад 1000 років, із яких майже вісімсот припадають на іноземне панування бургундських герцогів, іспанських і австрійських імператорів, Наполеона, сусідів-голландців, дві

німецькі окупації в минулому столітті... Завойовники насаджували свої порядки та звичаї, однак нині це місто можна назвати столицею Європи: Брюссель піднісся над центрами колишніх імперій, що правили ним. Тут розмістилися керівні органи Європейського союзу, НАТО та багатьох загальноєвропейських і міжнародних організацій. У місті сформувався клас «ев-

Символічно, що Центр інформації та документації НАТО в Україні знаходиться в приміщенні колишньої вищої партійної школи при ЦК КПУ в Києві. Нині тут проводиться багато різноманітних заходів — зустрічей, семінарів, діють різні курси. Візит військових журналістів до Брюсселя на запрошення директора Центру інформації та документації НАТО в Україні Мішеля Дюре став частиною програми співробітництва між Україною та НАТО, а також дав можливість зустрітися з представниками Альянсу, взяти участь в брифінгах та обговоренні актуальних питань щодо розвитку відносин між нашою державою та Північноатлантичним союзом.

рократів» — понад 20 тисяч чоловік зі своїми родинami. Лише іноземних журналістів акредитовано майже тисячу (Брюссель налічує близько 800 тисяч мешканців)! Тут зручно жити й працювати: місто має затишні парки та сквери, оточене зеленими передмістями, де, власне, і живуть заможні люди, яким подобаються добре освітлені автостради і бездоганна система

міського транспорту. Приміром, щоб зустріти гостей в аеропорту Завентем, можна виїхати з дому за 10 хвилин до прибуття літака.

Історичний центр Брюсселя, житловий фонд якого, м'яко кажучи, вже постарів, заселений іммігрантами перших хвиль — італійцями, іспанцями та греками. Безпосередньо прилеглі до нього старі квартали — обжиті «кандидатами з бельгійці» — марокканцями і турками. Корінні брюссельці перемістилися на східні та південні околиці за 50–100 кілометрів від столиці. Це так звані «човники». Саме вони створюють автомобільні пробки вранці та ввечері.

Міжнародні високопосадовці залишають місто за кожної слухної нагоди, адже до Амстердама, Бонна і Люксембурга лише дві години їзди машиною, до Лондона через тунель швидкісним потягом — трохи більше, а до Парижа — всього півтори години.

Увечері в Брюсселі майже немає «єврократів» і брюссельців — лише туристи, яких «видають» фотоапарати та відеокамери, захоплено оглядають місцеві пам'ятки. Найбільше таких екскурсантів у внутрішній частині міста — «Пентагоні», які закінчують вечір трапезою в якомусь із численних рестораничків.

Майдан Гранд Пляс — центр стародавнього міста — по праву вважається одним із кращих у світі. Після спустошливих руйнувань, спричинених французами в 1695 році при облозі Брюсселя, будівлі цехів і гільдій навколо цього великого (110 x 68 м.) майдану були відновлені й стали ще ошатнішими. Вдень — це ринок квітів, а ввечері освітлені будинки перетворюють майдан на чарівне видовище.

Головним будинком на Гранд Пляс є міська ратуша, увінчана елегантною дозорною вежею, — одна з найкрасивіших будівель готичної архітектури Бельгії.

Побувати в Брюсселі і не побачити Маннекен-Пис («Хлопчика, який пісяє») вважається непристойним. Ця скульптура, яку неодноразово викрадали і відновлювали, створена в XVII столітті. Вона є втіленням бунтарського духу брюссельських бюргерів. Маннекен-Пис став легендарним брюссельським персонажем, героєм, слава про якого вийшла за межі країни.

Загроза безпеці якоїсь з країн — членів НАТО сприймається як загроза всьому Альянсу з відповідними висновками.

За легендою, багатий городянин під час народного гуляння загубив у юрбі свого єдиного сина. Через п'ять днів він знайшов його на розі вулиці Етьов, де малюк займався тим, чим займаються й понині. За іншою легендою, маленький хлопчик врятував місто, загасивши в такий спосіб смолоскип, запалений ворогами.

ДЕНЬ ПЕРШИЙ: ШТАБ-КВАРТИРА НАТО

Вставати треба було дуже рано, — о восьмій за нами мав приїхати автобус. Але журналісти, прагнучи відправитися за новими враженнями, не ремствували.

Штаб-квартира НАТО — це комплекс, розміщений на величезній території, оточеній парканом з колючим дротом. При вході кожного перевірили металопукачем. Фотоапарати, мобільні телефони з фотокамерами поклали у спеціальний кошик, оскільки на території штаб-квартири категорично заборонено фотографувати. Отже, єдиною журналістською «зброєю» залишилися запитання, на які ми сподівалися отримати вичерпні відповіді.

Робота в штаб-квартирі велася у формі брифінгів, які тривали по годині: 25 хвилин — виступ представ-

ника НАТО, 35 хвилин — обговорення й запитання. Працівники медіа були досить активними, однак деякі запитання залишилися без відповіді, оскільки натовці інколи дипломатично уникали обговорення навіть загальних проблем.

Темами брифінгів та зустрічей для українських журналістів були обговорення поточної діяльності НАТО, процесу оборонної реформи в Україні, відносин Україна — НАТО, діяльності Трастового фонду НАТО в Україні. Також нам презентували веб-сторінку Альянсу. Відбулася зустріч із представниками прес-служби, відділу зв'язків з Україною та Росією, відділу електронного розповсюдження інформації, Управління оборонної політики та планування, а також з відповідальною за проект Трастового фонду НАТО в Україні.

Усі фахівці ділилися думками про Альянс, охоче відповідали на наші запитання, але попереджали: не цитувати жодного конкретного посадовця. Представники преси можуть оприлюднювати лише висловлювання Генерального секретаря НАТО Яан де Хооп Схеффера і його прес-секретаря щодо НАТО, її дій і планів. Журналістам можна вживати вислови «посадовець НАТО», «представник НАТО». Пору-

шникам загрожує позбавлення можливості висвітлювати події, що стосуються цієї організаційної структури. А посадовці, яких процитували, матимуть неприємності і навіть можуть бути звільнені з посади.

Наголошувалося: будь ласка, спростуйте поширену думку, що НАТО — це насамперед військова організація. Ні, це політична структура, яка не має власних збройних сил. Якщо виникає потреба, свої національні війська лише за згодою всіх учасників Альянсу надають окремі країни-партнери. Військові тільки виконують накази політиків. Неодноразово підкреслювалося: і могутні США, і маленька Ісландія мають однакові права, всі рішення приймаються тільки на основі консенсусу. І ще — ініціатором створення НАТО були саме європейські країни, які прагнули законної присутності США в цьому регіоні. А хрещеним батьком Північноатлантичного альянсу називали... Сталіна! Адже його наміри завоювати Європу спричинили вживання заходів колективної безпеки і створення євроатлантичного співтовариства. Подейкують, що колись навіть обговорювалося питання про встановлення пам'ятника Сталіну на території штаб-квартири.

Нам вперто доводили існування кількох постулатів:

- існування НАТО в його новій якості вкрай потрібне для людства;
- нам байдуже — любите ви НАТО чи ні, але ми хочемо, щоб ви сприйняли і полюбили нашу організацію такою, якою вона є;
- не НАТО прагне до розширення, а країни, які цього бажають.

І головний натовський постулат: будь-яка загроза безпеці якоїсь з країн — членів НАТО сприймається як загроза всьому Альянсу з відповідними висновками — вона повною мірою поширюється на нових членів.

Отже, вступ до НАТО потрібний насамперед Україні, а для цього треба відповідати стандартам цієї організації. Наголошувалося, що наша держава має значні досягнення на шляху демократизації суспільства. Але найближче завдання — проведення демократичних виборів до Верховної Ради.

Щодо українських високих посадовців, то найбільше в Брюсселі шанують Президента Віктора

SHAPE — штаб Верховного головнокомандувача Об'єднаними збройними силами НАТО називають «військовим серцем» Альянсу.

Ющенка, Міністра закордонних справ Бориса Тарасюка та Міністра оборони Анатолія Гриценка. Схвальні відгуки отримав план реформування українських збройних сил. Зазначалося, що його виконання може забезпечити нашому війську ті стандарти, які відповідають вимогам НАТО.

Українських військових журналістів цікавили різні аспекти вступу України до Альянсу, зокрема ті, що стосуються військової реформи та її наслідків. Адже, приміром, плани подальшого скорочення передбачають, що через кілька років наша армія матиме лише сотисячне військо. Постає резонне запитання: чи не станеться так, що армію ми зменшимо, а до НАТО нас так і не приймуть? Чи не доведеться тоді Україні самотужки вирішувати проблеми зі своїми сусідами, які вже мають до неї територіальні претензії?

Натовські посадовці підкреслювали: реформування війська — внутрішня потреба України. Навіщо вам десятки складів, велика кількість застарілої військової техніки? Проти кого і як ви її будете застосовувати? Щоправда, зізнавалися, що стовідсоткову гарантію щодо прийняття України до НАТО навіть після реформування армії ніхто дати не може. Мовляв, усе залежатиме від України.

До речі, Голова Місії України при НАТО Костянтин Морозов, на зустрічі з представниками мас-медіа зазначив, що є різні погляди країн — членів НАТО щодо вступу на

шляху до Альянсу. Деякі з них мають сумніви стосовно того, що після набуття Україною членства в Північноатлантичному союзі її стосунки з Росією залишаться добросусідськими. Інші, можливо, сподіваються мати з цього геополітичну вигоду для себе. Морозов вважає, що наша стратегічна мета — приєднання України до програми набуття членства в НАТО. Треба максимально використати досвід семи країн останньої хвили розширення цієї організації, а також скористатися допомогою країн — членів Альянсу зі стажем — США, Канади, Великої Британії, Франції, Німеччини. Основними завданнями місії є програма-мінімум — приєднатися до програми дій щодо членства в НАТО вже цього року. А програма-максимум — бути готовими до вступу в Альянс у 2008 році.

ДЕНЬ ДРУГИЙ: SHAPE

Вранці наступного дня ми відправилися в SHAPE — штаб Верховного головнокомандувача Об'єднаними збройними силами НАТО в Європі, який розташований у місті Монс — приблизно за 60 кілометрів від Брюсселя. Його називають «військовим серцем» НАТО, а розташований штаб неподалік від бельгійсько-французького кордону. При в'їзді нам перетнув шлях смугастий шлагбаум. Чергові — американські військовики — були «поблажливішими», ніж їхні колеги в Брюсселі. Лише перевірили документи супровід-

ника і — вперед! Щоправда, попередили: зйомки заборонені.

У військовому штабі НАТО працюють і служать майже 2 тис. чоловік. Військовики дуже прагнуть сюди потрапити, посилаючись на суспервідпустку за державний рахунок, у чому є лише частка правди. Фахівці повинні мати мовні навички, досвід роботи в штабах. Ті, хто тут служить, вважаються такими, що знаходяться у закордонному відрядженні, — отже отримують відповідну винагороду від своїх держав.

Нам детально розповіли про збройні сили НАТО. Вкотре наголошувалося, що Альянс донедавна не мав власних збройних сил — військові формування склалися з підрозділів, які надавали країни — члени НАТО. Нині ж такі війська створюються — це сили швидкого (оперативного) реагування. Якщо раніше потрібно було узгоджувати з усіма країнами — членами НАТО можливість введення певного контингенту на територію якоїсь країни, звертатися з проханням надіслати визначену кількість гелікоптерів, літаків, іншої техніки, то нині в цьому вже немає потреби. Є приблизно 20 тис. добре навчених, озброєних вояків, які завжди готові «погасити пожежу» в будь-якій гарячій точці світу.

Посадовці військового штабу НАТО підкреслювали, що вони є тільки виконавцями волі політиків, і ніколи не обговорювали і не обговорюватимуть політичні рішення. Їхня справа — виконувати накази. На запитання, як вони сприймають цивільний контроль над збройними силами, на що так болісно реагують військовики в Україні, пояснили: ставляться до цього нормально, мовляв, так і повинно бути, адже в усіх країнах НАТО міністри оборони — цивільні люди. Натовці вітають зростання кількості цивільних спеціалістів в українському міністерстві оборони. Власне кажучи, вони впевнені,

Натовці кажуть: де і як виконувати військову операцію мають вирішувати генерали і полковники, а ось коли її починати і припиняти — то вже справа політиків.

що влада військовиків починається лише тоді, коли військовий контингент вирушає на навчання або на військову операцію. Де і як її успішніше виконати, вирішують генерали і полковники, а ось коли починати й припиняти — то вже справа політиків.

Шлях додому

До Києва — три години льоту «Боїнгом». Так, Європа замала. Все поруч. Скажу відверто — за ті п'ятнадцять років, відколи я побував у Німеччині, українці зробили значний ривок уперед. Наші супермаркети, машини, ресторани та кав'ярні вже майже нічим не відрізняються від європейських, а ціни приблизно разів у шість нижчі. Щоправда, українські зарплати поки що «пасуть задніх». Проте наш «набридливий» сервіс частенько нагадує «советский». Приміром, неприємно вразила зверхня, неввічлива поведінка стюардес.

Напевно, у салоні бізнес-класу, обслуговуючи чиновників київської адміністрації, вони перетворювалися на зразки ввічливості. Можливо, через це нас в Європі сприймають з деякою пересторогою. І тому на митниці лише з допомогою супровідника ми змогли пояснити мету приїзду до Брюсселя «бійця» нашого журналістського десанту — старшого лейтенанта Юлії Барішевої (літній бельгієць явно вважав, що жінка зі Східної Європи може завітати до його країни лише з однією метою...). А кількох хлопців, які «дзвеніли» та розмовляли російською, збіглися «просвічувати» ледь не всі митники. Мабуть, сподівалися успішно виконати план «відлову» контрабандистів. Отже, треба бути толерантнішими і нам, і нашим сусідам. Адже планета одна. І нам на ній жити разом.

Юрій КУЗНЕЦОВ,
Київ-Брюссель-Київ

Національна академія оборони України оголошує конкурс на кращий винахід 2005 року в масштабі Збройних Сил України на базі Національної академії оборони України, який проводиться з 27 лютого по 31 березня 2006 року. Підсумки конкурсу і нагородження переможців відбудуться 20 квітня 2006 року до Дня всесвітньої організації інтелектуальної власності.

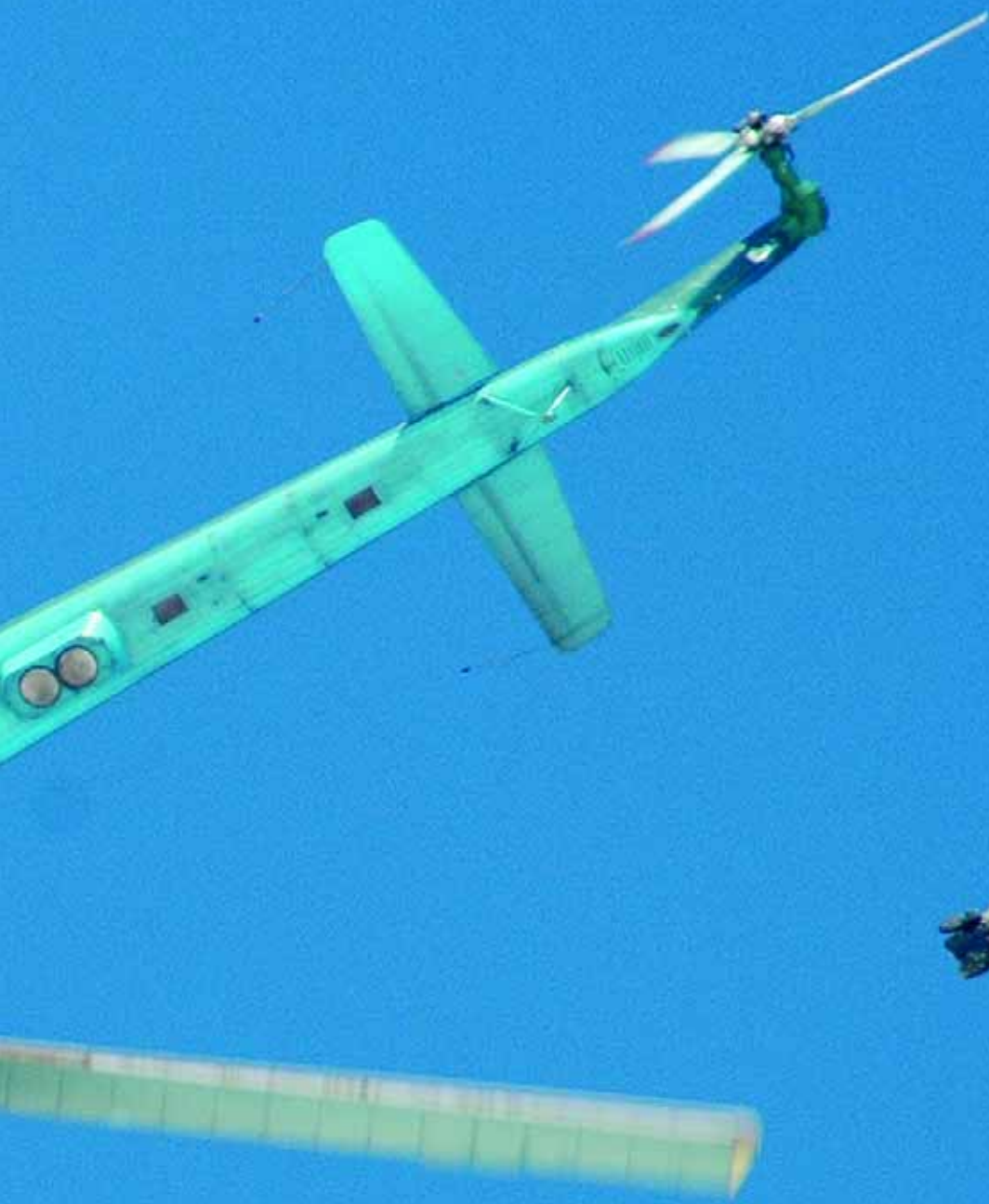
Умови конкурсу розміщені на офіційному сайті Міністерства оборони України.

За додатковою інформацією звертатися за адресою: 03049 м. Київ, Повітрофлотський проспект, 28, Патентно-інформаційне бюро науково-організаційного управління.

Контактний телефон: (044) 271-05-70

ВІЙСЬКО
УКРАЇНИ

Анатолій ЛОПАТА: «В сучасній історії України був багатолітній період безвідповідального ставлення до її збройних сил»

Сьогодні мало кому відомо, що ще тринадцять років тому в Україні порушувалося питання про розподіл повноважень між Міністерством оборони та Генеральним штабом. Генерал-полковник Анатолій Лопата був одним із тих, хто завзято боровся за цю ідею.

— Анатолію Васильовичу, це правда, що Ви були першим, хто поставив питання про розподіл повноважень між Міністерством оборони і Генеральним штабом?

— Так. Більше того, першим, хто рекомендував Президенту Кравчуку призначити цивільного міністра, був я... Коли Костянтин Морозов подав рапорт про звільнення з посади міністра оборони, Леонід Макарович зібрав керівний склад оборонного відомства на нараду, під час якої на посаду міністра було запропоновано декілька кандидатур: генерал Василь Собков запропонував розглянути кандидатуру Віталія Радецького, а генерал Олег Романенко, царство йому небесне — генерала Лопати. Особисто я просив Президента розглянути кандидатуру тодішнього віцепрем'єра Валерія Шмарова... Леонід Макарович ще запитав: «Не рано ли?» На що я рішуче відповів: «Ні, не рано!» Я намагався переконати його у тому, що іншого вибору у нас просто немає. Мою ідею, на жаль, не підтримали, хоча перспектива була очевидною: навіщо затягувати цей процес, якщо він неминучий?... Якби ми тоді не втратили час, то уже б давно мали злагоджене цивільне міністерство оборони. З напрацьованими і сталими підходами до справ. Мене запитували: «Для чого Ви це робите? Адже не маєте з цього жодного зиску». «Чому ж, — заперечував я, — при цивільному міністрі — начальник Генерального штабу є першим військовим. Для мене велика честь — керувати Генеральним штабом і збройними силами взагалі. А посада міністра — то посада політика...

В той час до мене не прислухалися, а згодом міністром оборони все ж таки стала цивільна людина... Мабуть в українців — свій менталітет. Ви ж знаєте: у нас де два українці — там три гетьмани (*сміється*). Тому, як тільки комусь здалося, що я перебрав владу в збройних силах на себе, генерал Володимир Радченко як голова СБУ доповів Президенту Леоніду Кучмі, що «міністр оборони Шмаров не знайшов спільної мови з офіцерським складом, увійшов у протиріччя з Генеральним штабом, а його начальник — генерал Лопата — у військовому відомстві узурпував владу,

користується великим авторитетом у військах і різкий у прийнятті рішень». За допомогою Володимира Горбуліна цього було достатньо, щоб зняти мене з посади.

— **До речі, нещодавно — 10 лютого 2006 року, виповнилося десять років від тоді, як Вас було відправлено у відставку...**

— Так... Леонід Кучма подарував мені ціле життя у цивільному вимірі... Після звільнення з військової служби мав честь очолювати авіаційне Страхове бюро України, потім — департамент безпеки банку «Надра». Але зі збройними силами зв'язок не поривав: був радником у Євгена Марчука, коли той очолював РНБО, а згодом оборонне відомство. На цій посаді залишаюсь і сьогодні...

— **Волею долі Ви не один рік пліч-о-пліч служили з такими генералами, як Костянтин Морозов, Віталій Радецький, Володимир Шкідченко...**

— Костянтин Морозов — чесний офіцер, справжній патріот України, який взяв на себе повноваження міністра оборони у надзвичайно складний для держави час. Але... він не любив спілкуватися зі своїми заступниками: щодня надсилав мені на аркушах паперу до 10 доручень, на які я мав дати письмову відповідь. Особисто мене це обурювало. Думаю, такий стиль керівництва був не найкращим... А ось генерал Віталій Радецький, навпаки, не любив паперотворчості, добре орієнтувався у військових питаннях, швидко приймав виважені рішення... Щодо генерала Шкідченка, то його знав ще з Далекого Сходу. Мабуть, це відіграло свою роль у тому, що я не заперечував проти його призначення моїм першим заступником. Хоча він сам був категорично проти. Мое ж завдання полягало в тому, щоб підготувати собі достойну заміну.

— **Ви жодним словом не обмовилися ще про одного міністра оборони — Валерія Шмарова...**

— Так. Але Валерій Миколайович, на жаль, як цивільний міністр не відбувся. Мені здається, що Шмаров на цій посаді бачив себе більше генералом, ніж політиком. Він більше дбав про бойовий вишкіл військ, ніж займався побудовою міністерства оборони за європейськими стандартами... На жаль, ми

Без системи колективної безпеки нам не обійтися: вона передбачає таку чисельність армії, яка буде обумовлена здоровим глуздом.

мали багатолітній період безвідповідального ставлення до збройних сил — період президентства Кравчука та Кучми... І сьогодні я бачу, що до збройних сил ставляться не так, як хотілося б. Ми ще не маємо такого уряду, який би по-державному вирішував проблеми збройних сил. Ми повинні розуміти, що без армії не буде державності, що при всій повазі до міліції, вона не здатна замінити збройні сили. І коли її чисельність втричі перевищує чисельність збройних сил, то це не правильно... Нагадаю: якщо станом на 1 січня 1993 року особовий склад органів МВС налічував 260 тис., а Збройні Сили України (без Чорноморського флоту) — 726 тис. чоловік, то за 13 років ситуація змінилася з точністю до навпаки.

— **У чому ж причина?**

— Якщо подивитися на нинішній склад Верховної Ради, то складається враження, що там не всі українці, не всі державники. У владних структурах є люди, для яких інтереси Росії є вищими за пріоритети України. Якщо народний депутат дозволяє собі носити знак Верховної Ради часів СРСР, то це не наш депутат! Якщо він проголошує ідеї сепаратизму, якщо він не володіє українською мовою, то це принаймні викликає подив... Створюється ситуація, вірніше, її штучно нав'язують окремі політики, які праг-

нуть зробити з України не самостійну, а залежну державу. І нехай вона буде якою завгодно, аби тільки йшла в руслі політики іншої країни...

Нещодавно я мав нагоду дати російській телекомпанії REN-TV інтерв'ю, в якому не став заперечувати проти вступу України до НАТО. Правда, зауважив, що цього щастя нам ще довго не бачити... Приміром, Польща — вже в НАТО. А що, хіба їх збройні сили стали гіршими? Ні! Польський ВПК повністю задіяний на відновлення техніки і озброєння, існує програма їх розвитку, запроваджуються новітні технології. Ми ж про це тільки мріємо... Скажімо, скільки часу знадобиться, щоб на танку Т-64 змінити двигун в польових умовах?.. Так ось, цю операцію на «Леопарді» німецькі фахівці на моїх очах виконали за... 14 хвилин. Вражає?

Сьогодні є багато крикунів, які заперечують доцільність вступу України до НАТО. Але чи знають вони, за великим рахунком, що таке НАТО?.. Впевнений, що без системи колективної безпеки нам не обійтися. Адже вона передбачає таку чисельність армії, яка буде обумовлена доцільністю та здоровим глуздом. Така армія буде меншою, але боєздатною... Ми не можемо бути позаблоковою державою. До речі, в Конституції України немає

положення про позаблоковий статус держави. І коли я чую, що Україні ніщо не загрожує, то, вибачайте, це дурниці!.. Кожній людині, не кажучи вже про країну, щось у цьому житті загрожує. Якщо не природні катаклізми, то економічні... Цікаво, ще на зорі створення НАТО Радянський Союз запропонував своє членство в цій організації.

— **Росія сьогодні також має з НАТО багато спільних програм...**

— Так, але Україна — не Росія... У 1995 році я був у гостях у Вацлава Гавела, який робив доповідь про НАТО і систему колективної безпеки в Європі. Тоді він наголошував, що розмова про членство Росії в НАТО — повне безглуздя. Тому що Росія сама по собі є самодостатнім і самостійним політичним центром.

— **Під час помаранчевої революції Ви відіграли неабияку роль у тому, аби не допустити силового варіанту розвитку подій... Незабаром на нас очікують нові виборчі перегони...**

— Певен, що сьогодні армія не є такою заангажованою, такою солдафонською, як це було ще кілька років тому. Люди знають, що в кожного з них є право вільного вибору. І будь-який посадовець не має права нав'язувати підлеглим свої переконання. У своїх промовах на Майдані я наголошував на тому, що армія не повинна бути втягнута у внутрішню політику держави. Її призначення — бути готовою захистити свій народ. Але захистити його, підкреслюю, від зовнішнього ворога. Тоді, на Майдані, всі зрозуміли, що армія не на боці тих політиків, які зайняли антинародну позицію. Свідомість нашого військо-

Сьогодні армія не така солдафонська, як це було кілька років тому. Свідомість військового люду стала на голову вищою.

вого люду стала на голову вищою. Ми вже не ті олов'яні солдатики, які могли сліпо виконувати команди за принципом «чого изволите?» Ми прозріли... Знаєте, Ющенко викликає симпатію вже тим, що тягнеться до демократичного розвитку суспільства. І перемога Майдану в тому, що до влади прийшла команда, яку можна переобрати не насильницькими діями. Зараз з екранів телевізорів можна почути: «Не так!», «Помаранчевих треба усунути від влади!»... Ну хто міг раніше відкрито сказати таке у ЗМІ? Ніхто! Бо боялися. Нинішня влада, незважаючи на всі допущені помилки, має незаперечний плюс — вона є демократичною. Як казав один мій знайомий, перемога Ющенка в тому, що його можна усунути від влади, піднявши руки або вкинувши бюлетені. І при цьому ніхто не підніме військо або міліцію проти народу.

— **Але будемо відверті — під час президентських виборів 2004 року були спроби використати армію ...**

— Спроби були. Але то були спроби однаків. Переважна біль-

шість офіцерів усвідомлювала, що ніколи не піде проти власного народу. І сьогодні ми маємо зробити так, щоб наказ командира сприймався як наказ до дії, а не слово для обговорення. А для цього ми повинні мати таких командирів, які б навіть у думках не допускали, що можуть переступити межу закону. Щоб вони ніколи, за жодних обставин не могли поступитися не тільки законом, а й власною гідністю. Треба зробити все, щоб офіцер зайняв у суспільстві таке місце, яке б дало йому можливість, з одного боку, бути гордим за те, що він офіцер цієї армії, цієї держави, а з іншого — щоб він завжди був певен того, що держава його захистить!

— **У контексті сумнозвісних подій, які нещодавно мали місце в навчальному центрі «Десна», Ваші слова є актуальними...**

— «Дідівщина» була і в Радянській Армії. Коли я проходив строкову службу (а це кінець 50-х років минулого століття), вона теж існувала. Наприклад, пам'ятаю, як мій підлеглий рядовий Сліпець стільцем розбив сержанту голову за те, що той знущався над ним, «приводячи до присяги»... ложкою. А ложка була не стандартною, а такою, як черпак — нею убити можна... Так ось, суд визнав винними причетних до цього випадку, а рядового Сліпця виправдав.

А те, що сталося у «Десні», на жаль, правда. Знаєте, якщо від солдата вимагають гроші — то це мерзотно. Якщо сержант може з підлеглою познущатися, а офіцер не бачить, що його підлеглий побитий, — то це злочин... Тобто можна зробити висновок, що генерал Безпальчук як командир або не знав, що відбувається в бригаді, або просто закривав на те очі. Я особисто знаю всіх командирів у «Десні». І здавалося б, хороші люди, а порядку бракує. Я їм чесно сказав: «Була б моя воля, замінив би вас усіх. Ви роками живете у колективі, де вас оточують одні й ті ж люди — голова сільради, директор лісгоспу...» У Радянському Союзі офіцери мали ротачію кожні три, максимум п'ять років?.. І це було правильно. Ненормальне явище, коли офіцери служать по 10 років на одній посаді... Якщо сьогодні офіцер служить командиром, то завтра він повинен бути або на штабній посаді, або у сфері забезпечення військ.

Тоді він стане всебічно підготовленим фахівцем. У багатьох арміях світу це успішно практикується. Ми ж до цього тільки наближаємося. Але перші кроки зроблено — Міністерство оборони у нас все ж таки стало цивільним, військо підпорядковане Генеральному штабу, а його начальник є Головнокомандувачем Збройних Сил України.

— Нещодавно міністр оборони України Гриценко заявив про збереження ракетного компонента...

— Мати власні ракетні війська — це чудово. Але їх не треба було «залловати». Сьогодні, приміром, ми не готуємо на належному рівні артилеристів. А якщо загубимо Сумський та Одеський військові інститути, то не матимемо артилеристів взагалі. Сьогодні ми втрачаємо свої колишні пріоритети в підготовці офіцерів ППО, авіації та флоту. А деякі реформи мене просто дивують. Особисто я не бачу потреби в штабі Сухопутних військ, в командуванні сил підтримки, шкодою, що немає штабу озброєння та тилу. Генеральний штаб бачу як об'єднаний штаб, до складу якого входять Головні управління Сухопутних військ, Повітряних Сил та Військово-Морських Сил України.

У 1993 році Міністерство оборони і Генеральний штаб нараховували 1323 особи. Сьогодні управлінський апарат у п'ять разів перевищує той штат. І це при тому, що тоді у нас ще й ядерна зброя була, і ракетні війська стратегічного при-

Ми повинні розуміти, що без армії не буде державності, що при всій повазі до міліції, вона не здатна замінити збройні сили.

значення... Є багато питань, на які я як колишній начальник Генерального штабу, не можу дати відповідь. Зокрема, я не бачу потреби в переході на стовідсоткове комплектування військ за контрактом.... Розумієте, наймана армія завжди була слабкою армією. Найманці ніколи не будуть захищати свою державу так, як її захищає народ. Зверніть увагу — саме народ завжди виграв війну. А що таке наймана армія... Вона витягне на своїх плечах тільки три місяці, які необхідні до повного розгортання військ. Бойо-

ві дії буде вести інша армія — армія народу. Нам не можна втратити мобілізаційний резерв. Особисто я дотримуюсь такої позиції: Збройні Сили України на 70 відсотків мають бути укомплектовані військово-вослужбовцями за контрактом і 30% — за призовом, але на інших умовах. Це має бути фізично здорова молодь, яка б мала пільги за службу у навчанні, преференції при прийомі на роботу і таке інше. А якщо сьогодні хтось говорить, що у нас непрофесійна армія, то це — дурниця. Всі офіцери та прапорщики йшли на службу за власним бажанням. І всі вони — професіонали. Я сам пройшов строкову службу і завдяки цьому вирішив служити далі, бо прагнув реалізуватися саме в армії.

— І з огляду на Ваш послужний список — Ви впоралися з цим блискуче...

— Так. У 33 роки вже був командиром полку, а військове звання «майор» отримав достроково... Хоча мій батько був рядовим. До війни служив у Кремлівському полку в Москві, а загинув 30 грудня 1943 року на Вінниччині... Між іншим, я належу до старовинного козацького роду. Мій дід був унтер-офіцером царської армії, а Петро Федорович Лопата, син Федора Лопати — вуйти чернігівського, був військовим канцеляристом Війська козачого...

— Анатолію Васильовичу, коли Міністр оборони запропо-

нував Вам очолити Громадську колегію при Міністрові оборони України, ця пропозиція була для вас несподіваною?

— Відверто кажучи, так. Але відмовитися від неї я не міг. Ще раніше були неодноразові спроби залучити громадськість до контролю за виконанням урядових рішень, які стосуються армії. Цим питанням переймалося багато людей. Але реально долучився до цієї справи лише нинішній і глава оборонного відомства Анатолій Гриценко. Відповідно до рішення Президента України він видав наказ про створення цієї Громадської колегії. Наприкінці минулого року відбулися загальні збори Колегії, на яких мене переважною більшістю голосів обрано головою цієї громадської інституції.

— Які напрями в роботі Колегії є пріоритетними?

— Насамперед, Громадська колегія опікується проблемами соціального захисту військово-вослужбовців, ветеранськими організаціями, які б хотіли отримати відповідну допомогу від оборонного відомства у вирішенні багатьох нагальних проблем. Ми також намагаємося узагальнити пропозиції військових та членів їхніх сімей, щоб згодом найбільш слушні винести на розгляд міністра оборони. Словом, я бачу непочатий край роботи у цьому напрямі. Думаю, що у нас є перспективи для конструктивної співпраці. І ще. Вважаю, що ми мусимо зробити так, аби рішення, які приймаються у високих кабінетах, були і прозорими, і справедливими. Адже, погодьтеся, інколи так важко достукатися до кабінетів великих начальників...

Бесіду вели Вячеслав БОЛОТНЮК та Володимир ГОРІШНЯК

ЕЛЕКТОРАТ У ПОГОНАХ:

ЕВОЛЮЦІЯ ВИБОРЧОГО ПРАВА

Якщо раніше командири забезпечували максимальну явку військовослужбовців на виборчі дільниці, то тепер — максимальну прозорість і право вільного волевиявлення

Наприкінці минулого року Міністр оборони України Анатолій Гриценко підписав Директиву «Про заходи щодо сприяння реалізації виборчих прав військовослужбовцями Збройних Сил України».

Рішення про підготовку і видання такої Директиви було прийнято після ретельного аналізу роботи у ЗС України за попередні роки щодо створення умов для забезпечення волевиявлення військовослужбовців на виборах, сприяння в реалізації їх прав вільно обиратися і бути обраними.

Як засвідчив аналіз, в цій роботі не вдалося повністю виключити випадки порушень законодавства щодо забезпечення реалізації військовослужбовцями їх виборчих прав. Зокрема, у зв'язку з проведенням організаційно-штатних заходів в ході реформування Збройних Сил України мали місце факти несвоєчасного надання інформації до відповідних виборчих органів про звільнених військовослужбовців, або тих, що відбули до нових місць служби. Не завжди належно організовувалося голосування у лікувальних закладах, внаслідок чого окремі військовослужбовці, які знаходилися на стаціонарному лікуванні, не змогли реалізувати свої виборчі права.

Тому новою Директивою передбачено проведення цілого ря-

ду заходів, спрямованих на всебічне забезпечення конституційних прав і свобод військовослужбовців ЗС України під час підготовки та проведення виборів народних депутатів України у березні 2006 року.

На відміну від попередніх аналогічних документів, у цій Директиві відсутнє положення, згідно з яким на командирів покладалися б завдання забезпечити максимальну явку військовослужбовців на виборчі дільниці.

— Цього не буде — кожен військовослужбовець має право обирати, а командування військової частини — забезпечити реалізацію виборчого права. А чи братиме він участь у голосуванні і як саме голосуватиме — це особиста справа кожного, — наголосив Міністр оборони України Анатолій Гриценко, підписуючи Директиву.

Крім того, документом передбачається проведення широкої роз'яснювальної роботи, зокрема, з питань виборчого законодавства України. У гарнізонних будинках офіцерів, клубах та народознавчих світлицях військових частин

будуть обладнані «Куточки виборців», де буде розміщено витяги з нормативних актів, що регламентують проведення виборів, офіційні матеріали Центральної виборчої комісії, відповідних окружних та територіальних виборчих комісій.

Зустрічі з окремими кандидатами у депутати чи уповноваженими від партій або блоків організовуватимуться відповідною виборчою комісією спільно з командирами військових частин і проводитимуться у клубах, народознавчих світлицях та інших спеціально обладнаних місцях.

— Жодна політична партія чи блок не матиме переваг, всім будуть надані рівні умови. Армія не буде забезпечувати просування будь-якої політичної сили. Водночас усі військовослужбовці матимуть можливість ознайомитися з програмами партій, які братимуть участь у виборах і на центральному, і на місцевому рівнях, — наголосив Анатолій Гриценко.

Неухильно забезпечуватиметься реалізація прав військовослужбовців та працівників ЗС України, які е

кандидатами в народні депутати України.

— Це право кожного військового. Жодних обмежень немає, не буде ніякого тиску, не буде намагань звільнити за те, що військовослужбовець йде на вибори. Але жодним чином не буде поєднана службова діяльність з пропагандистською діяльністю в ході виборчої кампанії. Або людина звільняється, або вона йде у відпустку, або вона не бере участі у виборчій кампанії, але її прізвище присутнє у символічному списку і вона повністю виконує свої службові обов'язки. І я тоді як міністр маю повне право вимагати виконання цих обов'язків на 100 відсотків, — підкреслив Анатолій Гриценко.

На контролі знаходитиметься питання своєчасного подання списків виборців усіх категорій військовослужбовців та членів їхніх сімей, які зареєстровані за адресами військових частин, до органів, що складають списки виборців.

Міністр оборони України також доручив своєчасно визначити перелік військових містечок, де будуть створені спеціальні виборчі дільниці. Перелік виборчих дільниць, які, як виняток, будуть утворені на територіях військових містечок, що розташовані далеко від населених пунктів або самі мають статус населеного пункту, затвердить Центральна виборча комісія за поданням відповідної окружної виборчої комісії.

У день виборів для забезпечення вільного волевиявлення військовослужбовцям строкової служби буде надана відпустка не менш як на чотири години. Військовослужбовці, які будуть у цей день нести службу у добовому наряді або у варті, зможуть проголосувати у вільний від несення служби час. Голосування військовослужбовців, членів їхніх сімей та інших виборців, які зареєстровані або мешкають на територіях військових містечок, відбуватиметься на звичайних виборчих дільницях, розташованих за межами військових частин.

Організацію голосування українськими миротворцями, які виконують завдання у складі контингентів та місій ООН, ОБСЄ та КФОР, покладено на Міністерство закордонних справ України.

ПРАВО НА ГОЛОС

Часом виборчі перегони перетворюються на відверті політичні ігрища та демонструють недосконалість вітчизняного законодавства.

Зокрема, залишається невиписаним питання щодо участі військовослужбовців строкової служби у виборах депутатів до місцевих рад та сільських, селищних, міських голів.

СОЛДАТ ПОЗА ЗАКОНОМ?

Донедавна Закон фактично урівнював у правах військовослужбовців-строковиків та громадян, які за вироком суду перебувають у місцях позбавлення волі, а отже, не мають права голосу на місцевих виборах. І лише 21 грудня 2005 року відповідно до змін, внесених до Закону України «Про вибори депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих рад та сільських, селищних, міських голів» положення, згідно з яким військовослужбовці строкової служби не мають права голосу в місцевих виборах, було вилучено. Разом з тим це не вирішило питання їхньої участі у виборах.

Так, стаття 3 нової редакції Закону визначає: «Право голосу на місцевих виборах мають громадяни України, які належать до відповідних територіальних громад, яким на день виборів виповнилося вісімнадцять років». При цьому, згідно із Законом України «Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні», належність громадянина до відповідної територіальної громади визначається за місцем його проживання.

Тож виникає непорозуміння: якщо військовослужбовці-строковики служать, як правило, не за місцем проживання, то до якої територіальної громади їх віднести? З одного боку, вони мають право обирати кандидатів до органів місцевого самоврядування, з іншого — фізично позбавлені такої можливості. Це суперечить вимогам п. 5 статті 3, де визначено, що «будь-які... обмеження виборчих прав громадян України за ознаками... місця проживання, за мовними або іншими ознаками забороняються».

Як вирішити цю проблему? Адже ті військовослужбовці, які не мали можливості проголосувати сьогодні, завтра повернуться до своїх домівок і стануть повноправними членами своєї територіальної громади, так і не скориставшись правом вибору. За словами Миколи Мельника, заступника голови Центральної виборчої комісії, сьогодні майже неможливо провести вибори до органів місцевого самоврядування таким чином, щоб у них взяли участь всі військовослужбовці строкової служби.

Отже, ті солдати, яким пощастило служити в рідному місті чи селищі, голосуватимуть, інші ж чекатимуть наступних виборів. Проте і в цій ситуації є «винятки». Вони не прописані в законах або інших документах, а залежать винятково від бажання самих виборців, а ще більше — від волі їхніх командирів. Це стосується контрактників, які хоча й прописані разом з батьками або сім'єю, служать далеко від рідного дому. Вони матимуть можливість проголосувати за місцем реєстрації, а заодно й навідатись до рідних. Щодо строковиків, то голосуватимуть лише ті, хто служить у рідному місті.

— Я голосуватиму в Охтирці Сумської області, — впевнений заступник командира механізованого взводу старшина військової служби за контрактом Олександр Бабич. — Дружина вже перевірила моє прізвище у списках виборців... Звісно, таких «щасливчиків» буде небагато. Хоча в арміях багатьох європейських країн ця проблема вже вирішена.

Щоправда, опитування військовослужбовців строкової служби, проведене напередодні виборів у

трьох частинах Білоцерківського гарнізону, засвідчило, що люди у погонах не особливо цим переймаються.

— Вибори — це боротьба за владу, — висловлює свою думку рядовий Ігор Хвас, механік-радіотелефоніст. — Отож від мене чи моїх товаришів мало що залежатиме.

Очевидно, вдосконалювати треба не лише закони, а й власну свідомість. Адже дійсно демократичне громадянське суспільство наврод чи можна побудувати, живучи за принципом «моя хата скраю».

АГІТАЦІЙНИЙ ШТИЛЬ

На відміну від минулих виборів до Верховної Ради України, організованих на засадах змішаної (мажоритарно-пропорційної) системи, цьогорічні проводяться виключно на пропорційній основі. У 2002 році половину парламенту склали народні обранці, які пройшли за мажоритарною системою, решта — за списками політичних партій.

Згідно з новим Законом «Про вибори народних депутатів України», висувати кандидатів у депутати мають право лише партії та блоки партій. У світовій практиці виборчого права ця система є найбільш демократичною. А як цей фактор впливає на вибори в армії?

Раніше особовий склад військових частин фактично був заручником передвиборних перегонів. Кандидати до законодавчих органів влади намагалися якомога частіше з'являтися у військових містечках. «Ненав'язливе» загравання з електоратом — агітконцерти, всілякі благодійні акції, плакати, календарики, блокноти та ручки — поступово переростало у відверте «зомбування».

Проте подібними «привілеями» могли скористатися далеко не всі. «Небажаних» кандидатів разом з командою підтримки до частини могли навіть не пустити, прикриваючись особливостями військової служби, розпорядком дня... У такому разі проводилася прихована агітація — по-військовому, із застосуванням засобів «маскування». За певну винагороду офіцери або прапорщики проносили у військову частину агітаційну продукцію, а іноді проводилася і пряма агітація.

У передвиборні періоди солдатські казарми поповнювалися

Тепер військовослужбовці мають значно більше свободи у виборі. Отож і голосують вони так, як підказує їм власна совість, а не командирська «порада».

новенькими телевізорами, відеоманіфестами, музичними центрами, спортивним інвентарем. Після отримання таких подарунків особовий склад шикувався на плацу і командири прямим текстом доводили, за кого потрібно голосувати.

Найбільшого агітаційного тиску зазнавали, як правило, офіцери та прапорщики. Якщо комусь із кандидатів здавалося замало лише відвідання частин, його представники «штурмували» гуртожитки, а також будинки, де мешкають військовослужбовці. «Такі візити не обмежувалися лише агітацією, — говорить Андрій Семенюк, колишній військовослужбовець. — Представники кандидатів ходили по квартирах, турботливо розпитували про наші негаразди і робили нотатки у блокнотах...»

У такий спосіб мешканці «військових» будинків вирішували чимало комунальних проблем: ремонт під'їздів, даху, ліфтів тощо. Цю благочинну діяльність в яскравих кольорах висвітлювали засоби масової інформації.

Невдоволення громадян, яке виникло в Україні через порушення виборчого законодавства під час проведення агітації на попередніх

виборах, змушує сьогодні політичні сили поважати закон.

— Армія не повинна бути ареною політичної боротьби, — переконаний капітан Анатолій Дегтярьов, заступник командира механізованого батальйону з гуманітарних питань. — Про політичні партії та їх лідерів військовослужбовці достатньо знають з телебачення, радіо та газет. Вони цілком самодостатні люди, тому агітувати якимись додатковими засобами просто безглуздо.

Нині розповсюдження друкованої агітаційної продукції у військових частинах законодавством не обмежене. Проте будь-яких листівок чи плакатів у солдатських казармах та штабах частин сьогодні годі й шукати. Поменшало також концертів та інших агітаційних акцій. Можливо через зміни у законодавстві, або ж уроки попередніх виборчих кампаній, які засвідчили, що «разовими подачками» народ не обдуриш. Тепер військовослужбовці мають значно більше свободи у виборі. Отож і голосують вони так, як підказує їм власна совість, а не командирська «порада».

Сергій БАСАРАБ

Кожен військовослужбовець, як і будь-який громадянин України, має конституційне право вільно обирати і бути обраним до органів державної влади та органів місцевого самоврядування. Але певні обмеження, пов'язані з виборчим процесом у Збройних Силах України все-таки існують.

ськовослужбовці автоматично втратили право бути обраними депутатами до Верховної Ради України та до місцевих рад, крім селищних рад, вибори до яких відбуваються за мажоритарною системою. Однак, виходячи з аналізу ч. 2. ст. 57 Закону України «Про вибори народних депутатів України», можна зробити висновок, що права військовослужбовців не порушуються, оскільки партія (блок) може висунути кандидатом у депутати і позапартійну особу, яка може дати згоду балотуватися кандидатом від цієї партії (блоку).

Разом з тим виборчим законодавством передбачено, що військовослужбовцю, котрий є кандидатом у депутати, не може бути відмовлено у звільненні на період передвиборної агітації від виконання виробничих або службових обов'язків за місцем проходження служби з наданням неоплачуваної відпустки.

Обмеження щодо ведення передвиборної агітації на території військової частини

Згідно зі ст. 71 Закону України «Про вибори народних депутатів України», у військових частинах (формуваннях) передвиборна агітація обмежується. Відвідання вій-

ТРИ «АЛЕ»

ДО ВИБОРЧОГО ПРОЦЕСУ У ВІЙСЬКУ

Обмеження, які накладає позапартійний статус військовослужбовців

Відповідно до ч. 3 ст. 1 Закону України «Про вибори народних депутатів України» у редакції від 07.07.2005 року та частини 3–7 ст. 2 Закону України «Про вибори депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих рад та сільських селищних, міських голів», який набрав чинності з 01.10.2005 року, вибори депутатів Верховної Ради України, депутатів районних, районних у містах, обласних рад, міст Києва і Севастополя, депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим здійснюються за пропорційною системою: депутати обираються за виборчими списками кандидатів у депутати від політичних партій (блоків). Статті 10 обох згаданих законів встановлюють, що громадяни реалізують своє право висуватись кандидатом у депутати через партії (блоки).

Проте, відповідно до ч. 5 ст. 5 Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей», військовослужбовці не можуть бути членами будь-яких політичних партій або організацій чи рухів. Таким чином, складається враження, що з набранням чинності новими виборчими законами вій-

Обмеження дій військових посадовців, які є кандидатами у депутати

Відповідно до ст. 71 Закону України «Про вибори народних депутатів України» кандидатам в депутати, які обіймають посади у військових частинах (формуваннях), забороняється залучати для передвиборної агітації або використовувати для будь-якої, пов'язаної з проведенням передвиборної агітації, діяльності підлеглих їм осіб за місцем їх роботи чи інших осіб, що перебувають у службовій залежності від них чи адміністративному підпорядкуванні (у робочий час). Не дозволяється також використовувати службовий транспорт, зв'язкове устаткування, приміщення, інші об'єкти та ресурси за місцем роботи, а службові чи виробничі наради, збори колективу для проведення передвиборної агітації.

Ця норма носить вкрай важливий характер, оскільки саме завдяки їй втілюється в життя такий принцип виборчого процесу як матеріальна рівність кандидатів у депутати при здійсненні передвиборчої агітації. Положеннями вищезгаданої норми обмежується використання кандидатом в депутати адміністративного ресурсу, а також можливості впливу на волевиявлення підлеглою йому особового складу.

ськових частин (формувань) окремими кандидатами у депутати чи уповноваженими особами партій (блоків) забороняється.

Необхідність цього положення зумовлена режимністю внутрішнього розпорядку деяких військових частин Збройних Сил України. Адже зрозуміло, що для агітації до військової частини прибуде не один кандидат в депутати, зазвичай прибуває ще й агітаційна команда. А це, в свою чергу, може негативно вплинути на внутрішній розпорядок військової частини.

Натомість Законом України «Про вибори народних депутатів України» передбачена зустріч кандидатів у народні депутати з виборцями, що організовується відповідною окружною виборчою комісією спільно з командиром військової частини (формування) з обов'язковим повідомленням не пізніше як за три дні до дня зустрічі всіх уповноважених осіб партій (блоків) у відповідному територіальному виборчому окрузі. Тобто, завдяки таким заходам буде здійснюватися широка роз'яснювальна робота та ознайомлення особового складу з передвиборною програмою того чи іншого кандидата в депутати.

Тарас ПОШИВАНЮК,
спеціаліст першої категорії
Правового департаменту МО України

ПІДПРИЄМСТВО «КИЇВСЬКИЙ ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНИЙ ЗАВОД

«ДИНАМО»

Україна, 04073

м. Київ, Московський проспект, 16

тел.: 418-83-31; 464-49-40

тел./факс: 418-89-47

Значне місце в асортименті продукції заводу посідають сувенірні вироби та військова атрибутика:

- медалі до ювілейних та пам'ятних дат;
- значки різних видів;
- гудзики, емблеми, кокарди, зірочки, знаки відміни, нагрудні знаки про закінчення військових навчальних закладів;
- святкові вимпели до ювілеїв та знаменних подій;
- прапори, прапорці на підставках, як державні так і корпоративні з нанесенням будь-якого логотипу.

Весь технологічний процес від розробки і затвердження зразку до повного його виготовлення відбувається на власному виробництві.

За ексклюзивним дизайном для Вас виготовлять корпоративний значок, а за бажанням – цілу гаму іміджево-корпоративної продукції з металу, які переконливо підкреслять стабільність та процвітання Вашої установи.

За довгі роки співпраці з силовими структурами: МО України, СБУ, МНС, МВС, Державної прикордонної служби України підприємство зарекомендувало себе надійним портнером з виготовлення та постачання власних виробів.

Постійно працюючи над удосконаленням та впровадженням у виробництво найновітніших технологій підприємство гарантує відмінну якість своєї продукції у поєднанні з низькими цінами!

ЩИТ І М.Е.Ч.

Митрофан ЧЕРНИХ

АКАДЕМІК, ЧОБОТАР, ЖОНГЛЕР...

Після закінчення академії я потрапив до Ірану не відразу. Півроку довелося навчатися професії... чистильника взуття. В арабській країні це не просто людина, яка чистить черевики. Щоб привабити клієнтів, треба бути веселим, товариським, привітним, уміти їх зацікавити, здивувати. Найпростіше повернути до себе увагу — жонглювати щітками. От і вчився я основам конкурентоспроможності.

На стажування мене відправили до Азербайджану, де я познайомився з професіоналом найвищого класу — Гейдаром Алієвим, який і пояснив мені всі тонкощі майбутньої роботи. А таку істотну «дрібницю», як обрізання, зробили у мечеті, в його присутності. Так я став турком, готуючись до виконання завдання Батьківщини.

...Щоб «замести сліди», до місця призначення добирався обхідними шляхами, постійно змінюючи зовнішність і документи. Упродовж десятиденного вояжу видавав

себе за бізнесмена, туриста, таксиста, моряка, дрібного клерка...

Прибувши до Тегерана, відразу взявся до роботи. Насамперед встановив зв'язок з агентурою. Моя майстерня знаходилася на майдані Фірдоусі, а чищення взуття — зручний привід для зустрічей з потрібними людьми.

Радянське посольство було поряд — теж своєрідне прикриття: його співробітники до майстерні не заходили, а я навіть не підходив до їхніх воріт, тим самим демонструючи можливим спостерігачам свою повну непричетність до СРСР.

Іноді й важко доводилось, коли зустрічався зі співвітчизниками. Іде, наприклад, розмовляючи, сімейна пара з посольства. А я незворушно сиджу зі своїми щітками, нічим не виявляючи, що мову їхню розумію. Водночас серце кров'ю обливається, так хочеться повернутися на рідну землю...

Невдовзі я одружився з дівчиною — східною красунею, — напівтуркенюю—напівперсіянкою. Дітей ми не мали.

У перервах між роботою я перевіряв схованки, вивчав умовні знаки на стінах і стовпах. Окрім такого «наскельного» живопису, спілкувався з агентами через зв'язкових. В основному необхідно було добувати потрібну інформацію. Приміром, що й скільки виробляється тим чи іншим заводом, яка його максимальна виробнича потужність...

У таких турботах промайнуло майже три роки, а потім усе частіше я став помічати навколо себе одні й ті самі обличчя. По вулицях міста за мною почав ходити «хвіст». Коли доповів про це в Москву, відповідь була коротка: «Негайно повертайся».

Однак зробити це відразу було неможливо: не попереджені зв'язкові й агенти могли стати легкою здобиччю іранської контррозвідки. Кинути своїх напризволяще я

не мав ні професійного, ні морального права. Тиждень тривали згортання й консервація агентури. І цього вистачило, щоб мене заарештували за лічені години до від'їзду...

СПРАВЖНЬОГО РОЗВІДНИКА НА БАТЬКІВЩИНІ ПРИЙМАЮТЬ ГОЛИМ І БОСИМ. НАВІТЬ У ВИХІДНІ

На сході Ірану в місті Мешхед є в'язниця для особливо небезпечних злочинців, у якій я просидів майже три роки. Спочатку мене засудили на смерть за шпигунство.

Доки чекав виконання вироку, занедужав на пневмонію. Тюремний лікар помітив на моєму тілі багато шрамів, які залишилися внаслідок поранень, одержаних на війні. Це було свідченням того, що я потрапив до Ірану з країни, де велися бойові дії. Так було спростовано мій персидсько-турецький родовід.

На той час між Іраном і СРСР склалися дружні, економічно вигідні відносини. Псувати їх через якогось там шпигуна іранське керівництво не хотіло, а домовитися про обмін зацікавленим сторонам теж не вдавалося: то одна багато вимагає, то інша мало дає.

Доки йшли торги, наша агентура діяла за східним звичаєм — підкупила охоронців. І ті просто... перекинули мене через паркан в'язниці. Тікай на всі чотири сторони! Ризик був великий, але й сидіти в камері не хотілося. А пробігти, пройти, проповзти мені треба було «недобру» сотню кілометрів...

Пам'ятаю спеку... Напевно, ніколи не забуду цього відчуття — сонячного опіку... У першу ніч ішов, не зупиняючись, прагнучи відійти якомога далі. Орієнтувався по зорях. Усі думки, почуття й устремління сконцентрувалися в єдине бажання: нікуди не звернути — тільки на північ! Не знав, коли й де перетну кордон. Та й чи дійду до нього...

(Закінчення.)

Початок у попередньому номері)

Радисти, звичайно, передали, що я «вийшов з пункту А», але і без того про це знали — газети розсурмили про «карколомну втечу» шпигуна.

Йти доводилося вночі, а вдень ховатися від небезпеки. Тюремні черевики дуже швидко розвалилися, — замість них довелося використовувати шматки одягу. Я розумів: надія — лише на ноги, тільки вони допоможуть добратися додому. Харчувався ящірками, зміями, птахами, постійно відчуваючи спрагу. Тоді стояв посушливий серпень — роси не було навіть вранці...

За тиждень подолав понад сотню кілометрів і нарешті вийшов до державного кордону. З боку Ірану він був майже прозорий: через 3–4 кілометри блокпости і патрулі між ними — ото й вся охорона. Інша справа — наш: два ряди колючого дроту, контрольна смуга, датчики...

Уночі я, підкопавши зовнішній паркан, проліз під ним. Але на КСП зачепив датчик системи «Тантал» і поки повз до другого паркана, там уже очікував на мене прикордонний наряд з собакою.

Я зміг лише прошепотіти: «Забери мене...» Побачивши майже голу виснажену людину, прикордонники пересадили мене через ого-

рожу і понесли до застави, яка була метрів за двісті. Тим часом я випив усю воду з їхніх фляг. На заставі мене нагодували, дали одяг, надали медичну допомогу.

Тоді якраз була субота — командирський день. Старшина повідомив про мене в комендатуру, й відповідь прийшла відразу — негайно доставити в Москву.

Вранці я прибув вертольотом до Ашхабада, де перебував кілька днів, доки не приїхали два полковники з ГРУ для супроводження мене до столиці.

ЗАКАВКАЗЬКИЙ ВІЙСЬКОВИЙ ОКРУГ

Протягом 1957–1966 років я служив у розвідці Закавказького військового округу. Одного разу ми одержали дані, що американці копають глибокі колодязі для закладання ядерних фугасів на Тавризькому перевалі. Через нього, до речі, проходить стратегічно важлива дорога — Нахічевань–Джульфа–Тавриз, якою радянські війська могли б швидко здійснити марш до Ірану.

Безперечно, повідомлення про колодязі й фугаси на перевалі дуже стурбувало Москву. Оскільки місцева розвідка була недостатньо силь-

ною, а завдання надто делікатним, з'ясувати все докладніше доручили мені — начальнику агентурного центру. Не останню роль у прийнятті такого рішення відіграв командувач округу генерал Толбухін.

Мене швидко «навчили» професії залізничного провідника, забезпечили необхідними документами й призначили старшим кондуктором Азербайджанської залізниці. У відділі кадрів, за відповідною вказівкою, мене направили на потяг, маршрут якого пролягав через підозрілий район.

Я влаштувався в останньому вагоні, моє робоче місце розміщувалося на задній площадці. Для фотографування мав крихітний «Мінокс» з потужним телеоб'єктивом, але розмахувати цією іграшкою на очах у всіх було б необачно. А раптом серед них замаскувався «колега» з сусідньої країни?

Недовго думаючи, я засунув фотокамеру за пояс і «виходив до вітру», коли поїзд проїжджав повз об'єкти, що мене цікавили, а потім начебто не міг застібнути гудзика чи просто стояв — дихав свіжим повітрям. Тихого клацання фотоапарата ніхто не чув, а поведінка моя була звичайною як для працівника залізниці.

Хоча перевал і невеликий, усього 3–4 кілометри, точність зйомки була дуже важливою. За тиждень я відзняв дві плівки по 60 кадрів, сфотографувавши десяток колодязів у різних ракурсах. Це дало можливість картографам «прив'язати» їх до місцевості й тим самим частково нейтралізувати небезпеку.

НІМЕЧЧИНА. ГРУПА РАДЯНСЬКИХ ВІЙСЬК

У 1966 році мене перевели в Групу радянських військ у Німеччині на посаду заступника начальника розвідки ГРВН з агентурної роботи. Грошей на оперативні витрати Центр не шкодував. Аркуш паперу з необхідною інформацією, переданий вчасно в потрібні руки, заощаджував величезні матеріальні витрати і ресурси всієї держави.

Ситуації іноді траплялися нестандартні, а часто й надто делікатні. Найнепередбаченішим було вербування агентки в Німеччині. Вона працювала друкаркою в міністерстві, тож інформація, що нас цікавила, йшла буквально через її руки. Одного разу під час чергової

Якось мій агент повідомив, що має технічну характеристику новітнього інфрачервоного приладу для танка, який набагато випереджає світові аналоги.

Я засунув фотокамеру за пояс і «виходив до вітру», коли поїзд проїжджав повз об'єкти, які мене цікавили, а потім начебто не міг застібнути гудзика.

зустрічі ця розкішна дівуля несподівано заявила, що як винагороду за надані послуги вона бажає мати зі мною сексуальні стосунки. Тільки за такої умови буде добувати потрібну інформацію...

Центр «дав добро» на мій запит, однак треба було вирішити: як зробити, щоб і завдання виконати, і вірність подружню зберегти. Виручив колега. Агентку інтимного спрямування я познайомив з хлопцем, який мав атлетичну статуру, був вродливим, товариським, привабливим. «Підміна» дівчину не розчарувала, так й він був задоволений.

...Якось мій агент повідомив, що має технічну характеристику новітнього інфрачервоного приладу для танка, який набагато випереджає світові аналоги. Він виставив рахунок: за власне інформацію, ризик, пов'язаний з її одержанням та супутні витрати. Як скласти все разом — досить пристойна сума.

Я доповів керівництву, але попередив, що потрібна додаткова перевірка, оскільки сам не був впевнений у об'єктивності інформації. Отримавши «добро» і необхідні кошти, придбав потрібні документи і переправив до Москви.

Реакція була блискавичною: «Прилад дістати». Очевидно, експерти визначили його цінність й рекомендували для детального вивчення. Хоча завдання було важким, мені вдалося виконати його за три-чотири місяці.

Згодом цей же агент повідомив, що може дістати документацію на танковий дизель, який працює на будь-якому паливі. За двигун він

вимагав мільйон німецьких марок, адже цей механізм здатний працювати не тільки на солярці, а й на бензині, гасі, ракетному паливі, навіть на спирті. Москва не повірила, що такий двигун може бути створений, а тому забажала одержати дизель «живцем».

Виконати цю вимогу було набагато складніше, адже танковий двигун в кишеню не заховаєш. Тут потрібна чітко спланована й продумана операція. Водночас надійшов довгоочікуваний наказ про переведення мене до Києва.

Хотів я справу передати зміннику, але генерал армії (згодом — маршал) Куликов заявив:

— Якщо не дістанеш движок, не бачити тобі Києва. Зателефоную міністру оборони маршалові Гречку, і твоє призначення буде скасовано...

Отже, довелося братися за справу. Принципову згоду агента отримав швидко. Набагато складніше було вирішити проблему доставки агрегату. Навіть точну дату ніяк не вдавалося визначити.

— Коли зможу, тоді й привезу, — наполягав агент.

Його можна було зрозуміти: непомітно передати справжній двигун — надзвичайно складно й небезпечно. Вирішили: коли агент

визначиться з датою, то зробить позначку на стовпі автобану — умовний знак і число. Про місце домовилися заздалегідь. Щодня, зранку і ввечері, один із моїх підлеглих повз нього проїжджав. Нарешті він доповів: знак і число — е!..

Той день у підрозділі генерала Горбаня був «невдалим»: під час планового маршу «зламалися» дві машини, застопорили всю трасу... Поліція мусила спрямувати транспорт в об'їзд. А ми, залишившись на огороженій ділянці, швидко переключили з однієї вантажівки до іншої ящик з двигуном, а на його місце поставили такий самий — з якимись залізками.

Поки ми везли двигун територією Німеччини, з Москви літаком вилетіли фахівці. На місце зустрічі прибули одночасно. Коли оглядали агрегат, його частково навіть розібрали. Висновок був однозначний: це те, що треба!

Куликов одразу ж доповів маршалу:

— Товаришу міністре оборони! Я виконав поставлене завдання! Я дістав двигун!

«Я» — тобто він, Куликов. Про мене — ні слова...

Генерал армії вислухав поздоровлення маршала, поклав слухавку, а потім дістав із шухляди столу золотий годинник:

— Тримай, заслужив! Можеш їхати до свого Києва. А якщо потрібна допомога — квиток, контейнер — кажи зараз, допоможу.

...У 1971 році мене затвердили на посаду начальника розвідки Київського військового округу. На плечі лягла величезна відповідальність: розвідувальні частини і з'єднання, штаби, тисячі людей особового складу, сотні одиниць бойової та спеціальної техніки. З цим я успішно впорався: багато об'єктів, що належать Головному управлінню розвідки Міністерства оборони України, були створені саме в ті роки. А в грудні 1972 року мені присвоїли військове звання «генерал-майор».

ТУРЕЧЧИНА.

ЗНОВУ ДЕЛКАТНА СПРАВА

У 1975 році я відбув військовим, військово-повітряним і військово-морським аташе СРСР до Туреччини. Там мене, стріляного, як кажуть, генерала, який вільно володіє турецькою мовою, швидко визнали військові, політичні та культурні кола Туреччини, військові представники інших країн.

На новій роботі, як старший за званням серед військових аташе, я став дуайеном військового аташату. Ця посада досить-таки умовна, щось на кшталт старости всіх іноземних військових дипломатів на турецькій землі. Її особливістю є те, що всі військові аташе, які прибувають до Туреччини, мають представлятися дуайену.

Утім, працювати доводилося дуже професійно, адже «очі й вуха» спецслужб були спрямовані на мене від першого кроку з борту літака.

У Туреччині у мене був великий штат розвідників. І будь-який зв'язок з ними міг стати небезпечним. Якщо за кимось ведеться стеження, то перевіряють всі контакти. Попросив у випадкового перехожого сигарету — вистежують і його. Кинув недокурок — підберуть і перевірять. Навіть якщо спіткнувся, агенти ретельно досліджують кожен квадратний сантиметр цього місця.

Тому нелегальний розвідник має чіткі інструкції. Помітив стеження — негайно доповідай. Звичайно, в такому випадку можуть зняти з посади й відкликати. А якщо наші не встигнуть, заарештує місцева контррозвідка і посадять до в'язни-

**Непередбачуваним
було вербування
агентки
в Німеччині.
Вона заявила,
що як
винагороду за
надані послуги
бажає... мати зі
мною сексуальні
стосунки.**

ці, як було зі мною в Ірані. І якби тоді визнав своє громадянство, мене могли б оголосити поза законом і вислати з країни зі скандалом міжнародного рівня, як це було з віце-консулом СРСР у Стамбулі.

Місцева контррозвідка засікла його нібито поблизу якоїсь схованки. Відразу заарештували й негайно вислали з країни. Але найцікавіше те, що ні явки, ні схованки там не було. За віце-консулом просто стежили, як і за кожним радянським громадянином, про всякий випадок, ну, може більш прискіпливо.

У Туреччині я мав багато друзів. Наприклад, вдалося налагодити тісні стосунки з грецьким військовим аташе. Цьому сприяли особисті симпатії та наявність спільного ймовірного супротивника. До речі, саме він допоміг мені роздобути інформацію про турецький десант, який готувався висадитися на Кіпрі. Я вже мав деякі дані, але їх було недостатньо. Тому на черговому прийомі звернувся з цього приводу до грецького військового аташе.

— Зайдіть до мене завтра вранці, — відповів він.

У призначений час я був на місці. Він запросив мене до свого захищеного від прослуховування робочого кабінету, відкрив сейф і показав мапу. На ній була позначена вся оперативна обстановка, план вторгнення, сили і засоби. У чотири руки ми швидко скопіювали все це на кальку, випили коньяку й розійшлися.

АТАШЕ, ГОСТІ Й... «ЖУЧКИ»

Робота військового аташе за кордоном передбачає знайомства з керів-

никами своєї держави. Коли Косигін і Ляшко приїжджали до Туреччини й зупинялися в посольстві, я мав можливість спілкуватися з ними не за протоколом. За таких обставин високопосадовці СРСР іноді дозволяли собі щиро й доброзичливо ставитися до простих офіцерів.

Для керівника уряду України Олександра Ляшка мені довелося бути і перекладачем, і екскурсоводом. Якось запросив його до себе додому повечеряти. Коли зайшли до квартири, я мовчки показав йому на світильники, розетки, карнизи та інші місця, де турецькі спецслужби зазвичай встановлюють свої «жучки». Він був вражений.

Втім, ситуація, коли дипломати знаходять у своїй квартирі «жучків», але ставляться до цього спокійно, не є звичайною. Адже заздалегідь відомо, що владні представники країни перебування будуть вибачатися, посилатися на «безсовісних» підлеглих, а постраждалому дипломату нададуть нове житло. Причому можна бути впевненим на сто відсотків: у новій квартирі «жучків» буде аж ніяк не менше, а навіть більше, однак значно краще схованих.

Коли ми з Ляшком вийшли на вулицю, він поспівчував мені: «Митрофане Юхимовичу, шановний, як же Вам живеться в такому акваріумі?!» І тоді я наважився попросити: «Замовте за мене слово, допоможіть повернутися у Союз...»

Не знаю, чи вплинуло моє прохання, чи Центр сам так вирішив, але незабаром мене відкликати на Батьківщину.

Лицензия серия АА № 719645

Бронежилети ТОВ «Матеріалознавство» ШАНС КОЖНОГО ЗАХИСТИТИ СВОЄ ЖИТТЯ

...та навіть

...ДО...

Від..

Київ, 04112,
вул. Довнар-Запольського, 8
www.mate.com.ua
8(067) 799-33-87,
8(067) 503-21-08;
(044) 489-31-91,
(044) 501-21-54

Виробництво бронежилетів усіх класів захисту, спецодягу та уніформи Найвимогливішим — за індивідуальним замовленням

Володимир ПОРТЯНКО:

«Якось син приніс зі школи «Кобзаря» 1840 року видання. Ту книжку хтось із його однокласників здав на макулатуру...»

У приватній колекції Володимира Портянка — понад тисяча видань, присвячених творчості Тараса Шевченка

Відкриття кімнати-музею Тараса Григоровича Шевченка в Київському військовому ліцеї імені Івана Богуна 9 березня 2005 року стало можливим завдяки сприянню заслуженого працівника культури України Володимира Портянка — пристрасного книголюба, людини, захопленої в творчість Великого Кобзаря. Саме він запропонував створити кімнату-музей в ліцеї. І не лише запропонував, а й передав багато книжок, плакатів, листівок, присвячених життю та творчості Тараса Шевченка.

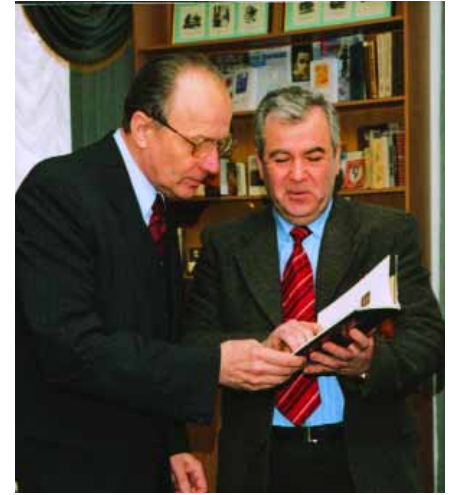
— Володимире Костянтиновичу, з чого все розпочалося? Як Ви збирали колекцію?

— Полобив Тараса Шевченка ще в дитинстві. До речі, я — його земляк, народився на Черкащині, за двадцять кілометрів від Моринців — батьківщини поета. Мій батько до війни викладав у сільській школі українську мову і літературу, тому я мав можливість рано долучитися до творчості Шевченка. Батько мав велику бібліотеку, і серед багатьох книжок — два «Кобзарі». З них і почалася моя колекція, в якій сьогодні налічується понад тисяча видань. Це твори Шевченка та публікації про нього. Є в моїй колекції також плакати, значки, листівки, календарі, медалі, періодичні видання... Справжнім скарбом є по-

над сімсот віршів про Тараса Григоровича, в яких описано весь його життєвий шлях. Якби видати ці вірші окремою збіркою, то вийшла б неоціненна книжка. І ось нарешті, до 190-річчя від дня народження поета, у Вінниці побачив світ упорядкований мною двотомник поетичної шевченкіани XIX—XXI століть «Віщий Тарас», до якого увійшли, зокрема, вірші про Шевченка в перекладі українською з різних іноземних мов.

Мене завжди непокоїла думка, що той скарб, який зберігається в мене, є мертвим капіталом. І от кілька років тому в одній із шкіл було створено музей Тараса Шевченка, якому я подарував частину експонатів своєї колекції. Вибір вінницької загальноосвітньої школи № 30

для розміщення в ній експозиції не був випадковим: з 1961 року вона носить ім'я Тараса Шевченка, а на подвір'ї школи є погруддя Великого Кобзаря — так само єдиний в цьому обласному центрі пам'ятник поетові. Музей відкрився у серпні 2000 року, а тепер там налічується вже понад 400 експонатів. Разом із моєю колекцією тут зберігаються репродукції малярських творів Шевченка, календарі, фотокартки, зібрані вчителями та учнями школи.

— Відомо, що другий музей Тараса Шевченка Ви відкрили в Донецьку. Чому вирішили подарувати свою колекцію Донбасу?

— Цей край для мене дуже дорогий, бо саме тут розпочиналася моя трудова молодість. Поширена помилкова думка, що на Донеччині живуть «східняки», «москалі», через що мені було дуже боляче за цей чудовий неповторний край. Стверджую, що тут завжди шанували і шанують українську мову і культуру.

— А чому третій музей створено в Київському військовому лицейі імені Івана Богуна?

— Коли я працював в Міністерстві оборони України, розпочалася кампанія про передислокацію лицейу. Тоді й виникла ідея захистити лицей, створивши в ньому музей-кімнату Тараса Шевченка. Мене підтримав начальник лицейу генерал-майор Леонід Кравчук. На допомогу прийшов Національний музей Тараса Шевченка. Спільними зусиллями методиста музею Надії Орлової та представників лицейу — офіцера відділення з гуманітарних питань майора Ігоря Никифорова, методиста відділення з гуманітарних питань Тамари Котелі, старшини навчальної роти лицейців старшого прапорщика Сергія Ільчука, а також лицейців задум втілював у життя. Музей-кімната має дев'ять стендів, на яких відображені періоди життя і творчості Тараса Шевченка — від дитинства до останніх днів.

— Володимире Костянтиновичу, а де ще вдалося за Вашої підтримки відродити поетично-художню спадщину українського Кобзаря?

— Після відкриття куточка Т. Г. Шевченка у військовому лицейі імені І. Богуна, здійснено оновлення літературно-художнього музею Коб-

заря у школі-гімназії №30 Вінниці. На кошти міської влади було обладнане нове приміщення для музею, який довгий час розміщувався у класній кімнаті гімназії. Отож 5 грудня 2005 року відбулося друге його народження. Перебуваючи на відкритті музею в якості гостя, я подарував книгу «Останнім шляхом Кобзаря».

Хочу сказати, що моя бібліотека нараховує більше чотирьохсот книг, присвячених історичній спадщині Т. Г. Шевченка. Серед них багато є й таких, що мають історичну цінність. Так, у моїй колекції є

Особливу цінність має «Кобзар», який був виданий 1943 року на прохання фронтовиків.

«Кобзар» різних видань, починаючи з 1917 року.

У Переяславі-Хмельницькому зберігся будинок лікаря А. Козачковського, який був приятелем Шевченка і лікував його у 1845 році. В грудні того ж року, подолавши натиск хвороби, великий Кобзар подарував світові знаменитий заповіт «Як умру, то поховайте...». Тому не випадково було прийнято рішення про відкриття в цьому будинку музею українському поету. До мене ж звернулися з проханням забезпечити музей рідкісними екземплярами книг з моєї колекції.

Маючи таку нагоду, хочу звернутися до керівництва Міністерства оборони і запропонувати свою допомогу у відкритті куточків Шевченка в тих військових частинах, які того забажають.

— Які видання у Вашій бібліотеці є найбільш цікавими і цінними?

— По-перше, це унікальний журнал «Основа» 1861 року, в якому ще за життя Шевченка був надрукований один з його віршів. Є в мене «Кобзар» 1840 і 1860 років, але, на жаль, це не оригінали. Особливу цінність має «Кобзар», надрукований у 1943 році, напередодні визволення України від німецько-фашистських загарбників, виданий на прохання фронтовиків. Тому я його так і називаю — «Кобзар»-фронтовик. Особисто для мене найдорожчими є два мої перші «Кобзари» — з бібліотеки батька. А всього в колекції 125 видань, се-

ред яких переклади англійською, французькою, німецькою, польською, іспанською, болгарською, грузинською та іншими мовами. Все це нині зберігається в музеї міста Донецька.

— Чи є у Вашому зібранні книжки, які потрапили до Вас за надзвичайних обставин?

— Є. Якось мій старший син приніс зі школи (знаючи мої уподобання) ротاپринтне видання «Кобзаря» 1840 року. Книжку хтось здав на макулатуру. То була дуже хвилююча мить: я тримав у руках маленьку збірочку, яка зробила Шевченка знаменитим! Мабуть, саме цей випадок і надихнув мене створити колекцію. На 50-річний ювілей друзі подарували мені «Кобзар» 1918 року з автографом Павла Тичини. А мій колега якось привіз із Австралії кілька книжок і журналів з матеріалами про Тараса Шевченка, виданих українською діаспорою. Придбання майже кожної книжки супроводжувалося якоюсь історією.

— Що приваблює Вас у поста-ті великого українського поета і художника?

— Коли говорять про національну ідею, яка б об'єднала всю Україну, я завжди згадую Бориса Олійника, який сказав: «Тарас Шевченко геніальний вже тому, що він не дав нам забути, що ми — українці». Творчість Великого Кобзаря об'єднує нас незалежно від того, де ми живемо, — у Східній чи Західній Україні.

Олена СЛОБОДЯНЮК

ПІДТЮПЦЕМ

ДО ЄВРОПИ НЕ ДОБІЖИШ...

Існуюча система фізичної підготовки у Збройних Силах України потребує корекції

Система фізичної підготовки армій країн НАТО здійснюється на основі трьох концепцій: придатність, готовність і мобілізація. Реалізація їх відбувається у традиційному, військово-прикладному і спортивному напрямках. Оскільки Україна взяла курс на інтеграцію з європейськими структурами, то система фізичної підготовки у збройних силах також потребує удосконалення.

Передусім змінам підлягають норми матеріального, кадрового та методичного забезпечення. Вимагає корекції вся система фізичної підготовки, яка за умови змін в організаційній структурі, скорочення чисельності військ і терміну проходження строкової служби потребує розробки нової Наставови з фізичної підготовки.

При визначенні напрямів реформування цієї системи необхідно враховувати зміни в принципах комплектування військ особовим складом, неухильне скорочення чисельності видів збройних сил, подальше удосконалення завдань бойової підготовки, усунення не-

доліків в управлінні, організації та методиці занять, а також існуючих прогалин у підвищенні кваліфікації керівників занять з фізичної підготовки. Насамперед зміни у структурі неминуче зумовлять скорочення низки військових організацій, управлінських органів, створення окремих оперативних груп. Насамперед необхідно враховувати, що за моделлю Збройних Сил України 2010 року буде здійснений повний перехід на бригадне формування, що забезпечить розбудову мобільних, оптимальних за чисельністю, сучасно озброєних, всебічно оснащених військ, здатних захистити державні кордони.

Як наслідок, з'явиться необхідність змін у нормативах фізичних вправ, введенні додаткових навантажень, пов'язаних з розвитком військово-прикладних навичок, а також індивідуальних спеціальних і комплексних вправ до змісту фізичної підготовки.

Згідно зі статистикою, нині 70 відсотків призовників не відповідають мінімальному граничному рівню фізичної підготовленості. Тому перед фахівцями постають важливі завдання: запропонувати таку методику розвитку фізичних якостей та рухових здібностей, щоб за три місяці навчання та дев'ять місяців служби солдат строкової служби зміг стати професійним військовим. Для підвищення відповідальності кожного військовослужбовця за свою фізичну підготовленість необхідно розробити картку обліку індивідуальної фізичної підготовки та порушити питання перед керівництвом військового відомства щодо матеріального стимулювання. Слід також запровадити додаткові важелі впливу на військовослужбовців і запропонувати деякі зміни до умов контракту (упродовж дії угоди) з громадя-

нином України, який добровільно вступає на військову службу, з відповідним обліком його юридичних зобов'язань щодо забезпечення фізичної готовності до бойової діяльності. До речі, у контрактах офіцерів армії США 5 пунктів із 200 — це юридичні зобов'язання щодо підтримання необхідного рівня фізичної підготовки згідно з посадовим призначенням, за невиконання яких передбачені штрафні санкції. Як свідчать дослідження і проведені опитування, більшість офіцерів — слухачів Національної академії оборони України вважають за необхідне застосування різних важелів — моральних, адміністративних, економічних. Необхідно також враховувати, що перехід до контрактної системи супроводжуватиметься посиленням вимог до рівня фізичної підготовленості (підвищення нормативів до загальної і спеціальної підготовки) для вирішення завдань в умовах ведення бойових дій та екстремальної бойової діяльності.

Викликає серйозне занепокоєння низький рівень фізичного загартування не лише особового, а й значної частини командного складу. Слід зазначити, що в Збройних Силах України й досі існує командно-адміністративна організація фізичної підготовки офіцерів, а заняття проводяться за віковими групами (рішення командира щодо переходу в групу лікувальної фізкультури військовослужбовців не завжди буває виправданим). Саме через це заняття мають здебільшого формальний характер, а тому малоефективні. Фахівці вважають за доцільне впровадження індивідуального тренування або секційної (групової) форми проведення фізичної підготовки за інтересами: спортивні та рухові ігри, прискорене пересування, легка атлетика і т. ін. Така система давно існує в арміях провідних європейських країн, де офіцери мають можливість у службовий час займатися фізичними вправами, використовуючи сучасну навчально-матеріальну базу, отримують консультації фахівців, проходять відповідні тестування з фізичної підготовленості та вибору програм індивідуального режиму рухової активності.

Надзвичайно важливою проблемою, яка потребує негайного вирішення, є фізична підготовка офі-

70 відсотків призовників не відповідають мінімальному граничному рівню фізичної підготовленості.

церів, які були задіяні в миротворчих операціях та мають хронічні захворювання чи поранення, а також учасників бойових дій, для яких необхідно ввести експрес-методи, результати оцінки яких будуть враховуватися при просуванні по службі. В цьому випадку метою фізичної підготовки має бути насамперед поліпшення стану здоров'я та загартування військовослужбовця, а потім уже забезпечення фізичної готовності до бойової діяльності з удосконаленням фізичних умінь і навичок. Враховуючи зарубіжний досвід, необхідно ширше використовувати в процесі фізичної підготовки заняття з кондиційної спрямованості на корекцію здоров'я у поєднанні з оздоровчими заходами, такими, як фізичні вправи, загартування теплом і холодом. Слід додати, що на сьогодні актуальними є дослідження з розробки і введення до змісту фізичної підготовки спеціальних комплексних вправ для видів збройних сил і родів військ, частин і підрозділів Об'єднаних сил швидкого реагування у складі передових сил

оборони, які поєднують високонавантажувальні фізичні вправи, професійні прийоми і дії з стрільбою зі штатної зброї.

Отже, існують фактори, які обумовлюють необхідність удосконалення організації, управління, забезпечення та проведення фізичної підготовки за формами, методами, змістом і оцінкою фізичної підготовленості. Це потребує розширення досліджень за різними напрямками, як-то: інтенсифікація процесу фізичної підготовки та її військово-прикладної, психологічної й оздоровчої спрямованості, підвищення особистої відповідальності кожного військовослужбовця за власну фізичну готовність, перегляд вимог до нормативної основи фізичної підготовки. На результатах цих досліджень має ґрунтуватися розробка нової редакції Настанови з фізичної підготовки, яка планується до введення у Збройних Силах України в 2007 році.

Олександр ВЕЛИЧКО,
начальник Управління спорту
Міністерства оборони України

Від редакції: У статті начальника Управління фізичної підготовки — начальника фізичної підготовки Збройних Сил України полковника Ігоря Боринського «Фізична підготовка: «попелюшка» при рекордсменах» («Військо України» № 1'2006 р.) допущено декілька неточностей. Зокрема, в українському війську 238 начальників фізичної підготовки, тобто один на 681 військовослужбовця, а не один на 15 тисяч, як стверджується у статті. Автор вибачається перед читачами за допущені неточності.

БЛОК живлення БПР-2

Призначений для живлення різноманітних радіо- і електропристроїв стабілізованою напругою і струмом. Може використовуватися для лабораторних досліджень, ремонту, обслуговування радіоапаратури, а також для зарядки акумуляторів.

Особливості:

- цифрова індикація напруги і струму;
- захист навантаження від перевищення величини встановленої напруги;
- можливість роботи на віддалене навантаження.

Технічні характеристики

Вихідна напруга, В	стабілізований
Струм навантаження, А	0–5
Нестабільність напруги при зміні напруги мережі на $\pm 10\%$, менше	$0,001\%U_{уст} + 0,5мВ$
Нестабільність струму при зміні напруги мережі на $\pm 10\%$, менше	$0,02\%I_{уст} + 1мА$
Нестабільність напруги при зміні струму навантаження від 0 до $0,9I_{макс}$, менше	$0,2\%U_{уст} + 2мВ$
Нестабільність струму при зміні напруги на навантаженні від 0 до $0,9U_{макс}$, менше, мА	10
Пульсації напруги, менше, мВ	0,5
Пульсації струму, менше, мА	2
Робочий діапазон температур, °С	від плюс 5 до плюс 40
Габаритні розміри, мм	330x240x175
Маса, кг	11

Комплект приладів для настроювання високоякісних підсилювачів НЧ

Комплект приладів для вимірювання параметрів апаратури звукового частотного діапазону складається з низькочастотного генератора ГЗ-129 та вимірювача нелінійних викривлень С6-15. Використовується при розробці, експлуатації та ремонті високоякісної (Hi-Fi) апаратури. Використання ГЗ-129 разом із С6-15 значно підвищує ефективність вимірювань.

**Технічні характеристики
С6-15**

Діапазон частот при вимірюванні Кг	10 Гц – 120 кГц
Діапазон Кг, що вимірюється, %	0,003 – 100
Діапазон напруг при вимірюванні Кг, В	0,1–100
Діапазон частот напруг, що вимірюється	10 Гц – 120 кГц
Живлення	240, 220, 120, 110В, 50/60Гц
Споживана потужність, ВА	15
Габаритні розміри, мм	300x100x300
Маса, кг	4,5

С6-15

Частоти генерації синусоїдального сигналу, Гц	20, 100, 400, 1000, 10000, 20000
Максимальна вихідна напруга, не менше, В	5
Коефіцієнт гармонік, не більше, %	0,001
Напруга живлення, В	240, 220, 120, 110
Габаритні розміри, мм	300x80x300
Маса, не більше, кг	3,5

**РУЧНИЙ КУЛЕМЕТ «NEGEV»
(ІЗРАЇЛЬ)**

**САМОХІДНА ГАУБИЦЯ AS90B
(ВЕЛИКА БРИТАНІЯ)**

РУЧНИЙ КУЛЕМЕТ «NEGEV» (ІЗРАЇЛЬ)

Ручний кулемет «Negev» — наймогутніша автоматична зброя піхотних відділень ізраїльської армії. Можна також його застосовувати як станковий кулемет.

При розробці кулемета використані основні конструктивні рішення серії стрілецької зброї «Galil», однак мають і деякі нові елементи. Наприклад, газовідвідний пристрій розміщений під стволом і оснащений газовим регулятором, який має три положення: перше використовується для відстрілу гвинтівкових гранат, друге — для стрільби з темпом 700–850 пострілів за хвилину, а третє — 850–1000 пострілів за хвилину. У кулеметі застосовано подвійне живлення — стрічкове чи магазинне. Стрі-

чка — роздільно-ланкова, металева ємністю 150 чи 200 патронів, укладається в металеву коробку. Магазини на 35 патронів від гвинтівок «Galil». Ствол, що нагрівається при стрільбі, може замінюватися запасним. Прицільні пристосування механічні, передбачена установка оптичного прицілу. Може також установлюватися лазерний цілевказівник AIM1 \ DIR. Для різних штурмових і спеціальних підрозділів випускаються варіанти «Negev Commando» з укороченим стволом довжиною 330 мм, з додатковою передньою рукояткою.

тактико-технічна характеристика

Калібр, мм	5,56
Патрон	5,56x45 мм, SS109, M855, M109
Початкова швидкість кулі, м/с	915
Довжина, мм	1020
зі складеним прикладом	780
Довжина ствола, мм	460
Довжина прицільної лінії, мм	440
Маса (непорядженого), кг	7,2
із сошками	7,6
Маса магазину на 35 патронів, кг	0,32
порожнього	0,72
Маса коробки зі стрічкою, кг	
на 150 патронів	2,1
на 200 патронів	2,7
Темп стрільби, постр./хв.	700–1000
Прицільна дальність, м	500

САМОХІДНА ГАУБИЦЯ AS90B (ВЕЛИКА БРИТАНІЯ)

Розроблена фірмою VSEL у 1991 р. Компоновочна схема — з переднім розташуванням моторно-трансмісійного відділення. Корпус і башта самохідної установки мають зварну конструкцію і виготовлені з катаних сталевих броньованих листів товщиною до 19 мм. Броня забезпечує захист від куль і осколків. Самохідна установка оснащена 155-мм гаубицею L-31 зі стволом довжиною 39 калібрів, дульним гальмом і ежектором. Боекомплект складається зі стандартних пострілів НАТО. Механізм заряджання подає снаряди з магазинів на приймальний лоток, звідки вони посилаються в зарядну камеру гідравлічним досилачем. Подача металевого порохового заряду і закривання затвора здійснюються вручну. Поворот башти (зі швидкістю до 10 град./с) здійснюється електричними й аварійними ручними приводами. На даху башти встановлений 7,62-мм кулемет, а по бортах — димові гранатомети. Силова установ-

ка — восьмициліндровий V-подібний дизель VTA903 фірми «Каммінз», виконаний як один блок з автоматичною гідромеханічною трансмісією LSG-2000. Допоміжна силова установка складається з дизель-генератора. Ходова частина на базі деталей і вузлів танка «Челленджер» має по шість опорних котків великого діаметра і гідропневматичну підвіску. САУ обладнана автоматичною системою прив'язки до місцевості, незалежною системою керування вогнем, сучасними засобами зв'язку, навігації, протипожежною системою і засобами захисту від ЗМУ.

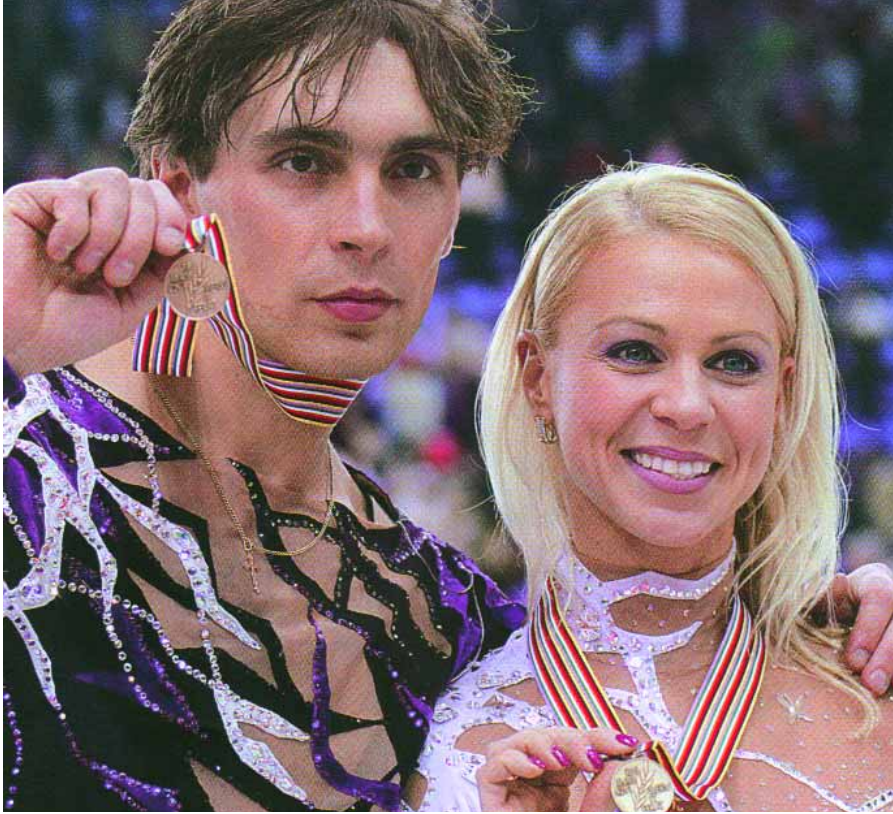
тактико-технічна характеристика

Екіпаж, чол.	5
Бойова маса, т	45
Габаритні розміри, мм:	
довжина з гарматою вперед	9900
довжина корпусу	7200
ширина	3400
висота	3000
Озброєння (калібр), мм:	
гаубиця	155
кулемет	7,62
Боекомплект, шт.:	
гаубиця	48
кулемет	1500–2000
Маса снаряда, кг	43 5
Максимальна дальність стрільби, км:	
звичайним осколково-фугасним снарядом	24,7
снарядом поліпшеної аеродинамічної форми з виїмкою в донній частині	32
Кути наведення, град.:	
вертикальний/горизонтальний	-5+70/360
Швидкострільність, постр./хв	6
Потужність двигуна, к. с.	660
Максимальна швидкість, км/год.	55
Запас ходу по паливу, км	350

ПРОМИСЛОВО-ТОРГІВЕЛЬНЕ ПІДПРИЄМСТВО
МИСЛИВПРОМПОСТАЧ

**04073, Київ-73,
пр. Московський, 20;
тел.: (044) 464-49-69;
419-78-78
e-mail: ohotsnab@ln.ua**

Олена ГРУШИНА — Руслан ГОНЧАРОВ (спортивний актив Збройних Сил України).
Олімпійські ігри: Нагано, 1998 — 15-е місце, Солт-Лейк-Сіті, 2002 — 9-е місце, Турин, 2006 — 3-е місце.
Переможці Всесвітньої зимової універсиади (2000).
Бронзові призери чемпіонату світу (2005).
Бронзові (2004) та срібні (2005) призери чемпіонату Європи.
Тренер — Микола Морозов.

ЛЬОДОВА ФЕЄРІЯ

З «БРОНЗОВИМ» ВІДЛИВОМ

Щоб випередити суперників і взяти олімпійське «срібло», армійському дуету Олені Грушиній та Руслану Гончарову не вистачило всього 22 сотих бала

Гімн незалежної України вперше пролунав на зимовій Олімпіаді 1994 року в норвезькому Ліллекхаммері, коли 16-річна українка Оксана Баюл виборола «золото» з фігурного катання, а біатлоністка Валентина Цербе здобула «бронзу». Саме їхні блискучі виступи допомогли Україні утвердитися на світовій арені як новій спортивній державі. А через чотири роки скарбниця українського біатлону поповнилася «сріблом» Олени Петрової.

Цього року в ювілейних XX Олімпійських зимових іграх в італійському Турині взяли участь 2500 спортсменів, які розіграли 84 комплекти нагород. Україна була представлена практично в усіх видах спорту, але найбільші надії наші уболівальники покладали на дует Олена Грушина — Руслан Гончаров. Олімпійські ігри в Турині стали для них вже третіми в спор-

тивній кар'єрі: разом вони виступають з 1989 року.

Мешкають і тренуються спортсмени в Сполучених Штатах Америки. Там дуже хороша тренувальна база, про що в Одесі, звідки вони родом, про це можна лише мріяти.

У Турині українському дуету довелося понервувати. Адже ще до старту, і цього ніхто не приховував, фігуристів розглядали як реальних претендентів на нагороди. Ця обставина, за визнанням тренера Миколи Морозова, була найсильнішим стимулом для спортсменів. Ну як не виправдати надій 48 мільйонів українців?

Спортивні танці на льоду — це вид спорту, де багато чого залежить від симпатій суддів. А вони які відверто «тягли за вуха» улюбленців місцевої публіки — Барбару Фузар-Полі і Мауріціо Маргальо. Результат не примусив на себе довго чекати: після першого дня змагань італійці вийшли на перше місце. Але після

того як суддівські фаворити... впали, все стало на свої місця.

Українці ж до медалі йшли наполегливо, а телекоментатори майже в один голос представляли їх як одну з найкрасивіших і граціозних пар! Свій довільний танець Олена і Руслан виконували під музику Пітера Гебріела і відкатили програму чітко і впевнено. До речі, в день завоювання олімпійської медалі Руслан відзначив свій день народження — йому виповнилося 33 роки. Отож нагорода стала чудовим подарунком для Гончарова. Щоб випередити американський дует Тані Бейбл/Бенджамін — Агосто, українцям не вистачило всього 22 сотих бала! Можливо, саме це стане стимулом для Олени і Руслана, і на наступній Олімпіаді вони поповнять свою колекцію медалями більш високої проби.

Андрій ПОГОРЕЛОВ

ВІЙСЬКО УКРАЇНИ

Передплатний індекс: 74101

Фото Продюсерського центру Олександра Яременка

04071, М. КИЇВ
 ВУЛ. ВЕРХНІЙ ВАЛ, 34
 ТЕЛ./ФАКС: (044) 467-7540
 WWW.EPOS.KIEV.UA
 E-MAIL: RECOVERY@EPOSMAIL.KIEV.UA

ЦЕНТР ВІДНОВЛЮВАННЯ ІНФОРМАЦІЇ №1 В УКРАЇНІ

Відновлення інформації на всіх типах носіїв
 з використанням технологій світового лідеру
 ONTRACK DATA recovery та власних розробок

Гарантоване знищення інформації

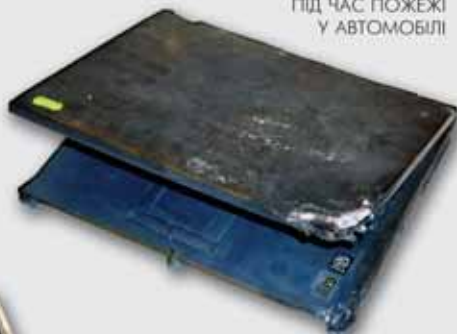
Діагностика та ремонт
 накопичувачів
 любого ступеню
 складності

EPOS
Ontrack™
 відновлення даних

ПОШКОДЖЕНІ
 ЖОРСТКІ ДИСКИ
 (HDD)

НОУТБУК, ПОШКОДЖЕНИЙ
 ПІД ЧАС ПОЖЕЖІ
 У АВТОМОБІЛІ

КОМП'ЮТЕР ПІСЛЯ ПОЖЕЖІ

ІНФОРМАЦІЮ ВІДНОВЛЕНО!